

ॐ
 भू
 ॐ

ॐ
 भू
 ॐ

आध्यात्मिक डेडी

तंत्री - संपादक : कैलासभट्टेन अ.न. परीषत्

ॐ भूर्भुवः स्वः ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॐ ॥

(वर्ष २३)

अप्रिल - २००४

(अंक १)

वर्ष : २३
अंक : १

आध्यात्मिक डेडी

अप्रैल
२००४

श्री गायत्री हाउन्डेशन ट्रस्ट : अमदावाड-३८००१५.

वार्षिक लवाजम
रुपिया वीस (२०/-)

प्रकाशक

श्री डैलासन्डेन अेन. परीष,
श्री गायत्री हाउन्डेशन ट्रस्ट,
'नीलोषा' बंगलो,
त्रिमूर्ति सोसायटी,
गवर्नमेन्ट पांच बंगला पास,
गुलबाई टेकरा,
अमदावाड-३८००१५.

अनुक्रमिका

क्रम	विगत	पान नं.
१.	चेतनवंती उपासना (उपासना दिन)	१
२.	“श्रद्धा कुटीरमां शिवरात्री पर्व”	३
३.	शिवरात्री पर्वना हार्दने समज्जे.	५
४.	ज्मने दीवादांडी अनावीजे	८
५.	उपासनानां सरण मार्ग	१०
६.	आशीर्वादन अनुभूति	१५
	(१) अंटरनो शत्रु	१५
	(२) लग्न ज्मने मूढ्योनी पुनःस्थापना	१७
	(३) घरमां आध्यात्मिक वातावरण जमावीजे.	१८
	(४) आपे सांजे पांच वाग्या सुधीमां प्रश्न पती जशे.	१९
७.	राजयोगी नरेन्द्र अेक दर्शन अेक चिंतन	२१
	(१) श्री राज पूर्णावतार अंशावतार-अंश ?	२१
	(२) शुं राज कर्म करे छे के अकर्म छे?	२१
	(३) सन्यासी - श्री राजयोगी	२३
८.	राजवाणी	२५
	(१) अधाज सद्गुणोनुं उद्भव स्थान - प्रेम.	२५
	(२) विचारने गाणतां शीणो	२५
	(३) गुणग्राही जनो	२८
९.	शरणागति	३०
१०.	समाचार	वर्षेव-३
११.	विदेशनो कार्ययज्ञ	वर्षेव-४

॥ ॐ मा ॐ ॥

visit us at :

www.rajyoginarendraji.com

अर्ध वार्षिक अंक अप्रैल अने अक्टोबर

आध्यात्मिक डेडी : अप्रैल - २००४

- R.N. 38405/82

(૧)

ચેતનવંતી ઉપાસના

તા. ૯-૧૨-૨૦૦૩

પૂ. રાજયોગી નરેન્દ્રજી

હાલા ઉપાસક ભાઈ બહેનો,

શ્રધ્ધા કુટીર આજે પંદરમો ઉપાસના દિન ઉજવી રહી છે. શ્રધ્ધામાં મા ભગવતીની પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ ઉપસ્થિતિની અનુભૂતિ શ્રધ્ધાળુ ભાવિકોને થતી રહે છે. આપણી સ્મૃતિ, સૃષ્ટિ અને દષ્ટિમાં આપણા ઈષ્ટ-ઉપાસ્ય દેવની મૂરત સદાય રમતી રહેવી જ જોઈએ; તે માટેનો આપણો સાત્વિક પુરુષાર્થ ચાલુ જ રાખવો જોઈએ, સઘન બનાવવો જોઈએ, ઉપાસનાનું સાર્થકય જ એ છે કે, ભક્ત અને ભગવાન એકબીજા માટે તરસી રહે, વરસી પડે.

આપણી દૈનિક ઉપાસના ચેતનવંતી રહેવી જોઈએ. ચંત્રવત્ ઉપાસનામાં ચૈતન્ય તત્વની અનુભૂતિ થાય નહિ. આપણી ચેતના, વિચાર શક્તિ અને સંકલ્પશક્તિને હંમેશા ઉન્નત, દઢ અને ઉર્ધ્વગામી રાખવી જોઈએ.

વિચારો મનમાંથી ઉદ્ભવે છે અને બુધ્ધિ વિચારોને કાર્યાન્વિત કરે છે. મન અને બુધ્ધિને ઉર્ધ્વગામી, હકારાત્મક બનાવવાનો પુરુષાર્થ આપણે આદરવો જ રહ્યો. મનને સંયમની અને બુધ્ધિને વિવેકની લગામથી નિયંત્રિત કરી શકાય. ભાવનાત્મક ભક્તિથી પ્રભુરસના અનુરાગી બનાવી શકાય.

આપણુ અંતઃકરણ પરમતત્ત્વનું નિવાસ સ્થાન છે. પરમતત્ત્વની ચેતનાસભર શક્તિઓ આપણી અંદર જ છુપાયેલી છે. સદ્ગુણો અને જ્ઞાનનો ખજાનો આપણી પાસે જ છે. ફક્ત તેને જાણવાની અને ખોલવાની - પ્રકાશિત કરવાની જ જરૂર છે. કેવી રીતે, કયા સાધનથી આ ખજાનો જાણવો અને ખોલવો તેની મૂંઝવણ આપ અનુભવો છો ને? મૂંઝાશો નહિ, ઈચ્છા હશે તો માર્ગદર્શન મળી રહેશે.

માયાનું આવરણ, આસક્તિ, સંસારની પળોજણ, આપણી અસાત્વિક વૃત્તિઓ, કુટેવો પ્રમાદ રાગ દ્વેષ, ઈર્ષ્યા અને એષણાઓ રૂપી કાળા ડીબાંગ વાદળોથી આ ખજાનો ઢંકાઈ ગયો છે. આ વાદળોની ઓથે છૂપાયેલા, ઢંકાયેલા જ્ઞાનપ્રકાશ અને સદ્ગુણોના ખજાના રૂપી સૂર્યને ચમકાવવા, પ્રકાશિત કરવા માટે સંત, સદ્ગુરુ નું શરણ માર્ગદર્શન અને તે પ્રમાણેનું આચરણ જ એક માત્ર ઉપાય છે. આપણો સંનિષ્ઠ પુરુષાર્થ જ આપણો સંકલ્પ સિધ્ધ કરી શકે.

હાલા બાળકો, મનને વિચાર પ્રવાહમાંથી મુક્ત કરવા માટે આપ ભાવનાત્મક ભક્તિ કરો, પૂજા કરો, પ્રાર્થના કરો. મનને માતાજીની મમતામયી મસ્તીમાં જ ડૂબી જવા દો, એકાગ્રતા આવી જશે, ધ્યાન લાગી જશે, વાત્સલ્યથી ભીંજાઈ જવાશે, સમસ્ત અસ્તિત્વમાં

રોમાંચ વ્યાપી જશે, પરમની ઉપસ્થિતિ વર્તાશે, અસ્તિત્વ વિસરાઈ જશે. પછી તો મન મધમાખી ની જેમ માતાજીના સ્મરણ, મનન, ચિંતનમાં જ મધપુડાની મીઠાશની જેમ મધુરસ માણવમાં મસ્ત અને વ્યસ્ત થઈ જશે. નામ સ્મરણ અને જપ સિવાય મનમાં અન્ય વિચારો કે વાતો માટે અવકાશ જ રહેશે નહિં. ભાવનાત્મક મંત્રજાપ, નામસ્મરણ કે પ્રાર્થના કરતાં કરતાં ભાવદશામાં ખોવાઈ જવાશે. પ્રસન્નતા અને આનંદનું વાતાવરણ વ્યાપી જશે. આત્મિક શક્તિઓ જાગૃત થવા લાગશે. અંતરાત્માનો અવાજ, માર્ગદર્શન અનુભવી શકાશે. પરમની કૃપા અને આપણી ઉપાસનાનું ઓજસ સમસ્ત અસ્તિત્વ અને વ્યક્તિત્વમાં વર્તાવવા લાગશે.

સંસારમાંથી અને જીવનમાંથી ઉદ્ભવતી સમસ્યાઓ, ઉલ્લઝનો સુલઝાવવા માટે આપણુ મન, બુદ્ધિ સક્ષમ બને છે. વિવેકી બને છે. સમજણ, સહનશીલતા અને સદ્ભાવનાનો વિકાસ થતો જાય છે. દુવૃત્તિઓના વાદળો ઓસરવા લાગે છે. સદ્ગુણો અને જ્ઞાનનો સૂરજ પ્રકાશિત થતો અનુભવાય છે. આત્મજાગૃતિનો અહેસાસ જેમજેમ થવા લાગે છે તેમ તેમ આપણને આપણા સ્વરૂપનું ભાન થવા લાગે છે. આપણા અસ્તિત્વનું પ્રયોજન સમજાય છે. જીવનની સાચી દિશા સૂઝે છે. આપણા સ્વભાવમાં, વાણી, વર્તન, વ્યવહારમાં પરિવર્તન આવવા લાગે છે. નવસિધ્ધાંતો જીવનમાં વણાઈ જાય છે. મૌન અને એકાંતવાસ, સત્સંગ માટે અભિરુચિ થાય છે.

આપણી ભાવનાત્મક ઉપાસનામાંથી પ્રાપ્ત થતી આપણી શારીરિક, માનસિક, બૌદ્ધિક અને આધ્યાત્મિક શક્તિઓનો વિનિયોગ સ્વ. અને સમષ્ટિના શ્રેયાર્થે જ કરવાનો આગ્રહ રાખવાથી પરમાત્માની પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ સહાય, માર્ગદર્શન મળતાંજ રહેશે. દૃઢ સંકલ્પ અને નિઃસ્વાર્થ સેવા ભાવને કાયમ ટકાવી રાખશો તો પરમાત્મા સાથે સીધો સંપર્ક રાખી શકાશે.

મારા આપ સર્વને આશીર્વાદ છે.

ૐમાૐ

માનસિક કલેશ ક્યારે થાય?

મારી ઈચ્છા પ્રમાણે જ સામી વ્યક્તિએ વર્તવું જોઈએ.
એવો આગ્રહ રાખવાથી જ માનસિક કલેશ અને ગેરસમજ
ઉભાં થાય છે. અને સબંધો વણસે છે.

(૨)

શ્રદ્ધા કુટીરમાં શિવરાત્રી પર્વ

dl. ૧૮-૨-૨૦૦૪

આજે શિવરાત્રીનું પાવન પર્વ છે. સદાય સમષ્ટિના શ્રેય અને પ્રેયના વિચારોમાં રમમાણ રહેનારા શિવત્વથી સભર, હરપણ પોતાના ભક્તોનું મંગળ અને કલ્યાણ કરવા તત્પર રહેનારા ભક્ત વત્સલ પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવની પાવન નિશ્રામાં શ્રદ્ધા કુટીરના આંગણે શિવરાત્રી પર્વને મનભરી માણવા અને પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવની પ્રસંગોચિત અમૃતવાણીનું રસપાન કરવા રોજ કરતાં વિશેષ ભક્ત સમુદાય એકઠો થયો છે. શિવજીનું કાર્યક્ષેત્ર પ્રલય અને સંહાર પરંતુ અહીં શ્રદ્ધાકુટીરમાં પ્રલય સંહારનો ખોફ ક્યાં નજરે ચઢતો નથી. કારણ અહીં સૌ પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવના રૂપમાં શિવજીના કલ્યાણકારી અને મંગલકારી સ્વરૂપની નિશ્રામાં બેઠા છે. શિવજી તો શરણે આવેલ પોતાને ભજનાર રાક્ષસને પણ બૂમરંગ સાબિત થવાનું છે એ જાણતા હોવા છતાં માગ્યું વરદાન દેનારા કલ્યાણકારી અને મંગલકારી મહાદેવ. તેજરીતે ભક્ત વત્સલ પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ શરણે આવેલા કોઈપણને પોતાની શરણમાં લઈ તેનું મંગલ અને કલ્યાણ કરી અભય વર દેનારા. કુટીરમાં કેવળ આનંદ અને ઉલ્લાસનો માહોલ સર્જાયો છે. અને આમ પણ શ્રદ્ધા કુટીર એટલે સાત્વિક અને આધ્યાત્મિક આનંદ ઉલ્લાસનું ખળ ખળ વહેતું ઝરણું અને પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ એટલે પરમ પ્રેમનો પરમાનંદનો લહેરાતો મહાસાગર.

સમય પાલનના ચુસ્ત આગ્રહી પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ નિશ્ચિત સમયે કુટીરમાં પધાર્યા છે. ભક્ત સમુદાયના જયનાદ વચ્ચે સૌ ઉપર આશીષ વર્ષા કરતાં કરતાં પોતાના પ્રિય ઝુલા ઉપર સ્થાન લીધું છે. વાતાવરણમાં અનેરી દિવ્યતા અને મહેંક પ્રસરી રહી છે. કહેવાઈ જાય છે....

આજ ફૂલોની અદા કંઈક નોંખી લાગે છે,

ને મહેંક કંઈક અનોખી લાગે છે.

પૂછતાં ઉપવનને, જાણ થઈ કે,

ફૂલોએ 'રાજયોગી' ની મુલાકાત લીધી લાગે છે.

હવે આજના પાવન પર્વને અનુલક્ષીને કુટીર ભક્ત વાઘવૃંદ અને ગાયકવૃંદ દ્વારા શિવ-મહિમાને વર્ણવતાં સ્તુતિ તેમજ ભક્તિ ગીતો દિવ્ય મંગળ સંગીતની સુરાવલીઓ સાથે પ્રસ્તુત થઈ રહ્યાં છે. ભક્ત સમુદાય ભક્તિ સંગીતમાં રસતરબોળ છે. ગાયકવૃંદ અને વાઘવૃંદને સૌ તાળીઓના ગડગડાટથી વધાવી રહ્યા છે. હવે લગભગ સાત વાગ્યા છે. માર્છિક પૂ. બહેનજીના હાથમાં છે. સૌ ભક્તોની અધિરાઈનો અંત લાવતાં પૂ. બહેનજી એ જાહેર કર્યું છે કે, હવે સૌ પ્રથમ પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવની પ્રસંગોચિત અમૃતવાણી તેમજ આશીર્વચન, પછી મંત્રજાપ, આરતી નવસૂત્રોનું પઠન અને ત્યારબાદ સૌ ફલાહાર માટે જશે.

શિવરાત્રી પર્વના હાર્દને સમજાવતાં પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવે કહ્યું છે કે, ચીલાચાલુ રીતરસમથી શિવરાત્રી મહોત્સવને ન ઊજવતાં આપણે આપણામાં રહેલા શિવતત્વનું અનુસંધાન જીવ તત્વ સાથે કરવાનું છે. આપણી શુભ્રતા, નિર્મળતાનો અભિષેક રોજ કરતા રહી સ્થૂળ, સુક્ષ્મ, કારણ શરીર, પાંચ પ્રાણ, પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો, પાંચ કર્મેન્દ્રિયોથી શિવ પરમાત્માને સમર્પિત થવાનું છે. આજના પ્રાસંગિક પ્રવચનમાં, વેડફાતી યુવાની, સાંપ્રત સમયની અશ્લિલતા, પાશવતા, અજ્ઞાનતા, આતંકવાદ, અધર્મનું આચરણ, અનૈતિકતા વગેરે પ્રત્યે એક સંત હૃદયની વ્યથા પણ વ્યક્ત થઈ છે. સ્વ અને સમષ્ટિના શ્રેયાર્થે આપણા જીવન પ્રવાહને વહેવડાવવાની સમજ અપાઈ છે. સાત્વિક સૃષ્ટિના નિર્માણ કાર્યમાં યોગદાન આપવાનું આહ્વાન કરાયું છે. અને તે માટે પોતાનો સાથ સહકાર, પ્રેરણા અને આશીર્વાદ સાથેજ રહેશે એવું અભય વચન પણ પ. પૂ. સદ્ગુરુદેવ દ્વારા અપાયું છે. આમ હવે પ્રસંગોપાત્ વધુને વધુ પૌષ્ટિક અધ્યાત્મજ્ઞાન રસ પ. પૂ. સદ્ગુરુદેવ દ્વારા પીરસાઈ રહ્યો છે. સામે પક્ષે આપણે પણ અધ્યાત્મમાર્ગના પ્રવાસી હોવાને નાતે આપણી પાચનશક્તિને આધ્યાત્મિક વ્યાયામ દ્વારા વધારવી પડશે. આધ્યાત્મિક હથિયારોની ધારને તેજ કરવી પડશે. પીવા માટે જામની સગવડ જેટલું સામર્થ્ય ન કેળવાય ત્યાં સુધી ખોબો ધરીને પીવાનું ચાલુ કરી દેવું પડશે, નહીંતો અધ્યાત્મરસપાવનથી વંચિત રહી જવાશે. સ્થિતિ કંઈક આવી છે.

છલોછલ ભરી સુરાહી, સાકી ઊભા છે,
પણ જામની સગવડ ક્યાં છે.
ઉભરાતી સુરાહીને લ્યો અમે ખોબો ધર્યો
હવે પીવામાં અગવડ ક્યાં છે.

હવે શિવરાત્રી પર્વને અનુલક્ષીને સુપાચ્ય ફલાહાર તરીકે મૌરૈયાની ઘેંસ સાથે પ્રસાદની એક એક કાળી દ્રાક્ષ વાડકામાં ચમચી સાથે સૌ ભક્તોને આપવામાં આવી છે. પૂ. ઉષાબહેનની રાહબરી નીચે કુટીરભક્ત સ્વયં સેવકો દ્વારા સમગ્ર વ્યવસ્થાનું સંચાલન સુંદર રીતે થઈ રહ્યું છે. પ્રસાદમાં ધોળી ઘેંસ અને કાળી દ્રાક્ષ શ્વેત-શ્યામનો કેવો સમન્વય. અહીં પ્રતિકાત્મક રીતે કહીએતો સંસારરૂપી વાડકામાં આપણા પ્રારબ્ધ ક્રમ પ્રમાણે સુખ દુઃખ, તડકો-છાંચડો, ચડતી-પડતી, યશ-અપયશ, માન-અપમાન બધું પીરસાય છે. પરંતુ કોઈપણ ખાદ્યપદાર્થ ભગવાનને ભોગ ધરાવ્યા પછી પ્રસાદ બની જાય છે. અને હોંશે હોંશે ખવાય છે. તેમ આપણા સંસાર રૂપી વાડકામાં આપણા પ્રારબ્ધ પ્રમાણે પીરસાયેલી ઉપરોક્ત સઘળી વાનગીઓને પ્રભુપ્રસાદ સમજી ચમચીરૂપી સમત્વ બુધ્ધિથી સ્વીકારવામાં આવે તો કોઈપણ સ્થિતિમાં આપણે આનંદમાં રહી શકીએ. વળી ઘેંસ સ્વાભાવિક રીતેજ નરમ છે. તેજ રીતે આધ્યાત્મિક માર્ગના પ્રવાસીએ સઘળા પ્રકારના અહ્મનો ત્યાગ કરી નમ્રતા ધારણ કરવાની છે. નહીંતો કાળી દ્રાક્ષની કાળાશ હાજર જ છે. ભજનની એક પંક્તિમાં કહેવાયું છે.....

ભક્તિ કે કરવી એણે રાંક થઈને રહેવું રે પાન બાઈ....

અહીં રાંકનો અર્થ ગરીબડા નહીં પણ નમ્ર અને અહૂમ વિનાના લેવાનો છે. પ્રસાદ વિતરણની સાથે સાથે ભક્તિસંગીત પણ પીરસાઈ રહ્યું છે. ફલાહારનો કાર્યક્રમ પૂર્ણ થતાં સૌ પોતપોતાના સ્થાને ગોઠવાયાં છે. હવે કુટીરભક્ત સ્નેહાબેન મીસ્ત્રીએ પોતાની ખાસ હાથની લાક્ષણિક મુદ્રામાં પ્રસાદના અદ્ભૂત સ્વાદ અંગે પોતાનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો છે. સૌ ભક્તોએ એકી અવાજે તેમાં સૂર પૂરાવ્યો છે.

હવે ભક્તિસંગીતની રંગત જામી છે. શિવ-આરાધના શિવ-મહિમાના ગીતોની રમઝટ ચાલી છે. કુટીર ભક્ત શ્રી કમલભાઈ ઉર્ફે શ્રી કમલાનંદજીના નર્તન વિના રમઝટ અધૂરી લાગે. હવે શ્રી કમલભાઈ કરતાલ સાથે ઉભા થાય છે. અને પ્રસંગોચિત વિવિધ મુદ્રાઓમાં નર્તન કરી રહ્યા છે. પોતાના ભગવાનને રાજી કરવા ભક્ત ભગવાનની સમક્ષ નાચે તે પણ એક પ્રકારની ભક્તિ છે. તેજ રીતે શ્રી કમલભાઈનું નર્તન પણ પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવને રાજી કરવા માટેનું છે અને એ પણ એક પ્રકારની ગુરુભક્તિ છે. શ્રી કમલભાઈ કશી પરવા કર્યા વિના જે રીતે સદ્ગુરુ સમક્ષ ભાવપૂર્ણ નર્તન કરે છે તેના નર્તન માટે વ્યક્તિગત અહૂમને અળગો કરવો પડે. જે ધારીએ તેટલું સહેલું નથી.

ભક્તિસંગીતના કાર્યક્રમ પછી બરાબર ૮-૧૦ મિનીટે આજના પર્વને પૂર્ણ થયેલું જાહેર કરાયું છે. પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ ઝૂલા ઉપરથી ઉભા થઈ માતાજીના મંદિરની સમક્ષ પોતાના નિશ્ચિત સ્થાને આવીને ઉભા છે. બન્ને બાજુ ભક્તવૃંદ હારબંધ ગોઠવાયું છે. કુટીર આટોપાઈ છે. કુટીર ઈન-ચાર્જ પૂ. મંજુલાબેન દ્વારા 'ઐંમાઐં' ના સંકેતની ઘડી આવી પહોંચી છે ત્યાંજ કુટીરભક્ત શ્રી કિરીટભાઈએ પૂ. બહેનજી સમક્ષ પોતાની ભાવોર્મિ રજૂ કરવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી છે. પૂ. બહેનજીએ પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવની સંમતિ મેળવી છે. શ્રી કિરીટભાઈએ ભજનના ઢાળમાં ગાયું છે. કે “જે ઘરે કૃષ્ણની પૂજા થાય તે ઘર ગોકુળ કહેવાય, જે ઘર ગુરુજીની પૂજા થાય તે ઘર શ્રદ્ધા કુટીર કહેવાય” સૌએ શ્રી કિરીટભાઈની ભાવોર્મિને તાળીઓથી વધાવી છે. આ પછી નિત્યક્રમ પ્રમાણે ભક્તો દ્વારા માતાજી ને પૂ. સદ્ગુરુદેવનો જયનાદ, માતાજી હાજર છે, ચાલ સાથે અને ગુરુદેવ રહેજો સાથેના પ્રાર્થના સૂત્રોચ્ચાર વચ્ચે પ. પૂ. સદ્ગુરુદેવતો પોતાના વરદ હસ્તે આશીષવર્ષા કરતાં કરતાં પોતાના રૂમમાં ગયા છે આજના આ દિવ્ય આધ્યાત્મિક અને ભક્તિપૂર્ણ વાતાવરણમાં પરિપૂર્ણ થયેલા શિવરાત્રી પર્વના આનંદની દિવ્યાનુભૂતિને વાગોળતાં વાગોળતાં સૌ વિખરાયાં છે.

હે ભક્તવત્સલ કરૂણાસાગર પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ અહીં જે કાંઈ બોલાયું છે. એ કેવળ આપની કૃપા-આશીષનું પરિણામ છે. અન્યથા એ શક્ય નથી. અને તેથીજ કહું છું.

સુના હૈ મૈને બહુત જન્નતકે બારેમૈં,

મગર દેખા હૈ ઉસે તુમ્હારે કદમોંમેં
 અય શબ્દ બ્રહ્મકે માલિક
 ક્યા સુનાઉ મૈં તુમ્હેં નગમોંમેં.
 આપના ચરણોંવિંદમાં શતકોટી પ્રણામ

ગુરુકૃપાહી કેવલમ્
 રમેશ બારોટ

ૐમાૐ

(૩)

શિવરાત્રી પર્વના હાર્દને સમજીએ

તા. ૧૮-૨-૨૦૦૪

પૂ. રાજયોગી નરેન્દ્રજી

હાલા ભાઈ બહેનો,

આજે “ૐ” નમઃ શિવાય’ ના જાપથી શિવાલયો ગૂંજી ઉઠશે. દૂધ જળ અને બિલ્વપત્રોના અભિષેકથી શિવલિંગ આચ્છાદિત થઈ જશે. બ્રાહ્મણો રુદ્રીપાઠ કરવામાં વ્યસ્ત થઈ જશે. ચીલાચાલુ રસમથી શિવરાત્રી મહોત્સવ ઊજવ્યાનો આનંદ સંતોષ માણી શિવ ઉપાસકો જીવનમાં ધન્યતા અનુભવશે.

મારા મંતવ્ય મુજબ આપણે આપણામાં વિલસી રહેલ શિવતત્વની સાથે આપણા જીવતત્વનું અનુસંધાન સાધતા રહેવાની જાગૃતિ કેળવવાનું પાવનકારી પર્વ છે. જીવને માયાના મહાસાગરમાં નિર્લેપ ભાવે તરતાં શીખવાનું છે. સંસારની ફરજો પૂરી નિષ્ઠાથી બજાવવા છતાં પણ આપણું મન મહાદેવના નામ સ્મરણ અને મહિમાનું ગાન કરવામાં જ રમમાણ રહેવું જોઈએ. આપણામાં વિલસી રહેલ શિવતત્વને આપણી શુભ્રતા, નિર્મળતાનો અભિષેક દરરોજ કરવો જોઈએ. આપણા અંતરાત્મામાં ક્યારેય મલિનતા, કટુતા અને વિકારો પ્રવેશે નહિં તેની સતર્કતા રાખવી જોઈએ. બિલ્વપત્રના ત્રણ પાન આપણું સ્થૂળ, સૂક્ષ્મ અને કારણ શરીર તેમજ પાંચ પાન આપણા પાંચ પ્રાણ, પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો, કર્મેન્દ્રિયોથી આપણે શિવપરમાત્માને સમર્પિત થઈ જવાનો ભાવ કેળવવો જોઈએ.

શિવજી પ્રલયકર્તા છે, આપણે આપણામાં રહેલા નકારાત્મક વલણો, વૃત્તિઓ વમળો અને વિચારોનો પ્રલય કરવા, નાશ કરવા, નિર્મૂળ કરવા સંકલ્પ કરી પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ, જેથી આપણે આપણું જીવન સમાજ ઉપયોગી અને રચનાત્મક કાર્યોમાં સમર્પિત કરી શકીએ.

શિવજીએ ગળામાં વિષ ધારણ કર્યું છે. આપણે કુટુંબ અને સંસારની વિષમ વાતો, વ્યવહારને સહન કરી આપણા પૂરતા જ સીમિત રાખીએ, એને વાણી કે વ્યવહાર દ્વારા વહેતા ન કરીએ કે જેથી કુટુંબ, સમાજ કે વ્યક્તિનું માનસિક અને સામાજિક સ્વાસ્થ્ય બગડે.

સાંપ્રત સમયમાં અશ્વિલતા, પાશવતા, અજ્ઞાનતા અને આંતકવાદે સમાજને ઘેરી લીધો છે. સમાજ અધોગતિમાં ગરકાવ થતો જાય છે. યુવાની અવખેરસ્તે વેડફાઈ રહી છે. અધર્મનું આચરણ એક પાશવી આભૂષણ બની ગયું છે. નૈતિકતા નેવે મૂકાઈ ગઈ છે. ત્યારે હે સુજ્જનો ! હવે તો જાગો, ઉઠો, તમારું ખમીર બતાવો. આજના મહોત્સવના હાર્દને સમજીને સ્વ અને સમષ્ટિના શ્રેયાર્થે આપણે આપણા જીવન પ્રવાહને વહાવીએ.

આપણે ધર્મની, નૈતિકતાની, જ્ઞાનની, સંસ્કારની, જ્યોતને પ્રજ્વલિત રાખીએ. આપણા સાત્વિક પુરુષાર્થનું ઈંધણ પૂરીએ. શિવજીના ત્રીજા નેત્ર સમા આપણા જ્ઞાન ચક્ષુને કાર્યાન્વિત કરીએ. સમાજમાં વ્યાપી રહેલા, પ્રસરી રહેલા દૂષણોને નાબૂદ કરવા પ્રયત્ન કરીએ.

આપણા જપ, તપ, ધર્મ, જ્ઞાનના પ્રવાહથી આપણા કાર્યક્ષેત્રમાં, આપણા વર્તુળમાં પ્રસરી રહેલા અસાત્વિક પ્રવાહને સાત્વિકતામાં પ્રવાહિત કરવા પ્રયત્ન કરીએ.

શિવજીના પૂજન અર્ચન, ઉપવાસથી જ આજના ઉત્સવનું સમાપન ન કરતાં સાત્વિક સૃષ્ટિ નિર્માણના કાર્યમાં આપનું યોગદાન આપી શિવરાત્રીને હરદિન ઊજવીએ, અજ્ઞાન, અંધશ્રદ્ધા અને નકારાત્મક પરિબળોને જ્ઞાનના પ્રકાશમાં પરિવર્તિત કરીએ.

મારો સાથ, સહકાર, પ્રેરણા અને આશીર્વાદ આપની સાથે જ રહેશે.

ૐમાૐ

-: નિલોષાનો કાર્યયજ્ઞ :-

તા. ૧-૦૪-૨૦૦૪ થી પૂજ્ય રાજયોગી નરેન્દ્રજીનો નિલોષા પર સેવાયજ્ઞનો કાર્યક્રમ નીચે પ્રમાણે રહેશે.

મુલાકાત : સોમવારથી ગુરુવાર

સમય : બપોરના ૧૨ થી ૨-૩૦ સુધી
૧૦૧ વ્યક્તિઓને મુલાકાત મળી શકશે.

તથા

-: મુલાકાત બંધ :-

શુક્રવાર, શનિવાર, રવિવાર તથા જાહેર રજના દિવસે મુલાકાત બંધ રહેશે.

(૪)

જીવનને દીવાદાંડી બનાવીએ

હે યુવાન,

આજના યુવા વર્ગમાં સર્વત્ર એક પ્રકારનો ઝેરી તાવ પ્રસરી રહ્યો છે. ઝેરી તાવના નિયંત્રણ અને નિકંદન માટે તેને ઓસડિયાં પીવડાવવા પડશે.

ઝેરી તાવના મૂળમાં છે, યાંત્રિક સાધનોનો બહેકાવ અને દુરપયોગ, ટેલિવીઝનની ચેનલોના અશ્લિલ દ્રશ્યો યુવા માનસને બહેકાવી દિશા શૂન્ય બનાવી રહ્યા છે. કોમ્પ્યુટર અને ઈન્ટરનેટ પર અવિવેક પૂર્વકનો ઉપયોગ યુવાનોના વ્યક્તિત્વને ગેર માર્ગે દોરી જાય છે. ઘસડી જાય છે. ચલ ચિત્રો અને વિવિધ કોમર્શીયલ જાહેરાતોથી યુવાનો લલચાઈ જાય છે. લપસી પડે છે. વહાલા યુવાનો, જો આપની આવી રીત રસમ ચાલતી રહેશે તો પછી આપના જીવનનું, કુટુંબનું, સમાજનું કે રાષ્ટ્રનું ભાવિ શું?

મારા ઓસડિયાં રૂપી સૂચનો આપને શરૂઆતમાં કદાચ કડવાં લાગશે પરંતુ એક વખત આપના સમાજ અને રાષ્ટ્રના હિત ખાતર અપનાવી લેજો, ગટગટાવી જજો. તેનો આસ્વાદ આપનું માનસિક સ્વાસ્થ્ય જરૂર સુધારશે જ. મારા સૂચનોને આપના હૃદયના અરીસામાં મઢી લેજો. આપનું વ્યક્તિત્વ પ્રેરણા પ્રદ બની રહેશે.

ઓસડિયાં રૂપ મારા સૂચનો :-

- (૧) યુવાને વિદ્યાર્થી તરીકે પોતાનો વિદ્યાભ્યાસ પોતાની આગવી સૂઝ, સમજ, પ્રમાણે નિષ્ઠાપૂર્વક પૂર્ણ કરવો. ઉચ્ચ શ્રેણીના આગ્રહી બનવા શિસ્ત અને સંયમનો આગ્રહી બનજે.
- (૨) વડીલો, આપ્તજનોના સલાહ સૂચનોનો આદર કરજે અને અપનાવવા પ્રયત્ન કરજે.
- (૩) હંમેશા સત્યનો પ્રેમી બનજે, સાચું બોલજે અને નીતિના માર્ગે ચાલજે.
- (૪) ધર્મના માર્ગને ક્યારેય ભૂલીશ નહીં. સદ્ગ્રંથોનું વાંચન અને મનન જીવનમાં પ્રેરણા પ્રકાશ અને પંથ દર્શન પૂરૂ પાડશે.
- (૫) કુટુંબ અને વડીલોની વંશાવલીમાં ચમકતો સિતારો બની રહે તેવા ઉત્તમ કાર્યો હંમેશા કરતો રહેજે.
- (૬) સંસારી જીવનમાં ક્યારેય પ્રમાદને પ્રવેશવા દઈશ નહીં. આકર્ષણ કે પ્રલોભનોમાં ફસાઈ ન જવાય તેમાટે સદાય સાવધ અને જાગ્રત રહેજે.
- (૭) વિવેક અને હોંશિયારીથી દરેક કામ કરજે અને નિર્ણય લેજે.
- (૮) મક્કમતાથી ન્યાય અને નીતિના માર્ગે આગળ વધજે.
- (૯) પુરુષાર્થથી સાત્ત્વિક સંપત્તિ સંપાદન કરવાનો આગ્રહી બનજે.
- (૧૦) ધન વૈભવના મદમાં માનવતા વિસરાઈ ન. જાય દૂષણો, વિલાસિતા, સ્વાર્થ

અને ખરાબ સોબતથી સાવધ રહેજે.

(૧૧) સંસારની માયાજાળમાં અટવાઈ જઈને તારા જીવન વિકાસના બારણાં બિડાઈ ન જાય. નહિતર સમૃદ્ધિ હોવા છતાં જીવન જડ અને કંગાલ બની જશે.

(૧૨) બુદ્ધિના અને જ્ઞાનના વિકાસ માટે પ્રેરણાદાયી મહાપુરુષોના ગ્રંથોનું વાંચન સજ્જનોનો સંગ અને સત્સંગ કરવો જરૂરી છે.

(૧૩) વિવેક વિનય ને નમ્રતાથી જીવનને શણગારજે.

મારા પ્યારા યુવાનો આપ આટલું જ જીવનમાં અપનાવશો અને આચરણમાં મૂકશો તો તમારુ જીવન એક દીવાદાંડી જેવું બની રહેશે.

મારા આપ સર્વેને આશીર્વાદ છે.

ૐ મા ૐ

ત્રણનો મહિમા

સમય, મૃત્યુ અને ગ્રાહક કોઈની પણ રાહ જોતા નથી.

મા, બાપ અને જવાની જીવનમાં એકજ વાર મળે છે.

વાણી જીભથી, તીર કમાનથી, પ્રાણ દેહથી ગયા પછી પાછા વળતા નથી.

સ્વાર્થ, નિંદા અને ખોટી સંગત થી હંમેશા દૂર રહો.

દેવું, ફરજ અને માંદગી ને કદી ભૂલશો નહીં.

કામ, લોભ અને મનને હંમેશા વશમાં રાખો.

બાળક, અપંગ અને ભૂખ્યા ઉપર હંમેશા દયા કરો.

માત, પિતા, અને ગુરુ જીનું સદાય સન્માન કરે.

મન, વચન અને કર્મથી સદાય પવિત્ર રહો.

વાણી, વર્તન અને વ્યવહારમાં હંમેશાં નિખાલસતા રાખો.

શ્રદ્ધા, શરણાગતિ અને ઉપાસના વડે જ પરમને પામી શકાય છે.

ૐમાૐ

(૫)

ઉપાસનાના સરળ માર્ગ

વિજ્ઞાનનું આધિપત્ય ભોગવતા સામ્રાજ્ય સમયમાં વિજ્ઞાન જેટલો જ રસ અને ચર્ચાનો વિષય બન્યો છે પરમતત્ત્વની -ઈશ્વરની-ઈષ્ટની ઉપાસના. વિજ્ઞાનની જેમ ઈશ્વર-પરમતત્ત્વ અંગેની પણ હકારાત્મક કે નકારાત્મક ચર્ચાએ સર્વત્ર થતી જોવા મળે છે. દરેક જણ પોત-પોતાની માન્યતાને, આગ્રહને, માર્ગને, સાચો ને સારો ઠસાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે. પોતપોતાના ઈષ્ટ એવા દેવ-દેવીને નજર સમક્ષ રાખી તેની ઉપાસનામાં, નામસ્મરણમાં, જપમાં વગેરેમાં પરોવાય છે. લગભગ મોટે ભાગે દરેક વ્યક્તિ વધતે-ઓછે અંશે ઈશ્વરમાં ઈશ્વરના એક યા અન્ય સ્વરૂપમાં શ્રદ્ધા સેવી રહી છે, ઉપાસના આદરી રહી છે ને એમ પોતાના જીવનચક્રને પ્રજ્વલિત કરી રહી છે. પરન્તુ ઈશ્વરીય તત્ત્વને, ઉપાસનાને, ભક્તિને, નામસ્મરણ, જપ વગેરેને કેવળ ચર્ચાનો, વાદવિવાદનો, આ કેમ, તે કેમ, શું, શાથી-ના પ્રશ્નો ઉભા કરી વિતંડાવાદમાં માનવી સરી પડે છે ત્યારે મનને થોડું દુઃખ થાય છે.

મારા સ્વાભુભવ પ્રમાણે, વેદજનની ગાયત્રીની કૃપા, પ્રેરણા ને આશીર્વાદથી હું એવા સ્પષ્ટ મન્તવ્ય પર આવ્યો છું કે સમ્પૂર્ણ શ્રદ્ધા ને શરણાગતિથી, નિષ્કામભાવે, શિશુભાવ કેળવી, કોઈ પણ ઈષ્ટ એવા પરમતત્ત્વની, દેવ-દેવીની ઉપાસના આદરીએ તો અચૂક તેની કૃપાના અધિકારી બની શકાય છે. મેં અનેક સ્થળે આ વાત વારંવાર કરી છે તેની વધુ વિગતમાં અત્રે નહીં ઊતરીએ.

કોઈપણ મનુષ્ય, ઉપાસક તેના પૂર્વભવનાં સંચિત્ પુણ્યોના બળે ઉપાસનામાં પ્રવૃત્ત થાય છે અને આગળ વધે છે. અનેકવિધ ભૌતિક તેમ જ આધ્યાત્મિક અનુભવો થાય છે. એને ચમત્કાર ન ગણતાં પરમતત્ત્વનો-માતાજીનો અનુગ્રહ માની નતમસ્તકે સ્વીકાર કરી, તે વેળાની જે લાગણીઓ, સ્પંદનો જાગે, તેને મનમાં જ રહેવા દઈ, સંયમી બની, આપણી ઉપાસનાના લયને સૂરીલો ને અતૂટ બનાવીએ અને શ્રદ્ધાને દઢીભૂત કરીએ. જરૂર પડે ત્યાં કોઈક સિદ્ધપુરુષ, સન્ત કે ગુરુનું માર્ગદર્શન પણ મેળવીએ, પણ પરમતત્ત્વ તરફથી અનુગ્રહના જે કોઈ અનુભવો થાય તેને તળપટ્ટી ભાષામાં કહીએ તો, ચોળી ચોળીને ચીકણા ન કરીએ. આપણા મનોવ્યાપારો એ અનુભવોની આસપાસ જ રમણા બની રહે એ ઉચિત નથી, કારણ ઉપાસનાનું - પરમતત્ત્વનું ક્ષેત્ર તો અતિ અગાધ ને અસીમ છે. જન્મોજન્મ અને ખૂંદતા રહીશું તોય એનો પાર પામી શકવાના નથી. આપણું ધ્યેય તો એ ક્ષેત્રમાં આગળ ને આગળ વધતા રહેવાનું છે.

મા ગાયત્રીની પ્રેરણાથી હું હંમેશ કહેતો રહ્યો છું કે, ઉપાસના માટે, ભક્તિ માટે વિધિવિધાનની અનિવાર્યતા કે આવશ્યકતા નથી. જેને સમજ હોય તે ભલે કરે, પણ બાહ્ય પળોજણોના વળગણમાં મૂળભૂત વસ્તુ-પરમતત્ત્વ-ઉપાસ્ય તત્ત્વ માટેનાં પ્રેમ અને લગની વિસરાઈ જાય છે, જે આપણે માટે ચિરસ્મરણીય બની રહેવાં જોઈએ.

ઘણા ન્યાસ-પ્રાણાયામ વગેરે કરતા હોય છે. સૂઝ-આવડત હોય તે ભલે કરે, એથી

કોઈ જ નુકસાન નથી. પ્રાણાયામ એ શ્વાસોચ્છવાસની જ એક પ્રક્રિયા છે.

વિધિવિધાન વિના કે વિધિવિધાન સહિત જ્યારે માતાજીની કે પોતાના કોઈ પણ ઈષ્ટની ઉપાસના કરતાં, આગળ વધતાં, અનેકવિધ અનુભવો થાય છે, દા.ત. તાળવામાં દબાણ લાગવું. શરીર અદ્ધર થઈ જવું. અક્કડ થઈ જવું, કમ્મરની નીચેનો ભાગ ગરમ થઈ જવો, આખા શરીરમાં ગરમી પેદા થવી, એવા જાતજાતના અનેક અનુભવો થાય છે, એ કેમ થાય છે, શા માટે થાય છે, એથી શું નુકસાન-ફાયદો-ના પ્રશ્નો આપણા મનમાં ઉદ્ભવવા ન જોઈએ. કારણ એ ઉપાસનાના અનુભવો છે. ઉપાસકની પ્રગતિનો નિર્દેશ કરે છે. એનું વિવેચન થઈ શકે નહિં. એટલું જ નહિં, જાતજાતનાં દૃશ્યો પણ દેખાય છે. દેવદેવીઓનાં દર્શન પણ થાય છે. ને પ્રકાશપુંજ પણ દેખાય છે. આ પણ ઉપાસકની પ્રગતિનાં જ ઐંદાણ દર્શાવે છે. ઉપાસનાના અનુભવોનું કોઈ ચોક્કસ ધોરણ નથી, કક્ષા નથી, એના કોઈ સિધ્ધાંતો નથી કે જેને આધારે અમુક બાબત સિધ્ધ કરી શકાય કે આવા અનુભવો થાય તે પ્રથમ કક્ષાના કહેવાય. તેવા અનુભવો થાય તે દ્વિતિય કક્ષાના કે નીચલી કોટિના કહેવાય, આવા-તેવા અનુભવોથી ઉપાસકની પ્રગતિ કે અધોગતિ દર્શાવાય એવું કાંઈ નથી. પરમતત્ત્વના અસીમ ને અનન્ત વિસ્તારમાંથી તેની કૃપાથી, ઈચ્છાથી જે સમયે જે આવ્યું તે સાચું.

વળી પ્રકાશપુંજનાં દર્શન સાધક માટે બહુ સારાં શુકન દર્શાવે છે. પ્રકાશપુંજ એ નિર્ગુણ-નિરાકાર બ્રહ્મનું ધોતક છે. પરમાત્માનું સ્વરૂપ છે. એ પ્રકાશપુંજની પડછે સાકાર-સગુણ બ્રહ્મ રહેલું છે. એમાંથી જ મનુષ્યના દેહધારી દેવ-દેવીઓ સાક્ષાત્ પ્રગટ થઈને ઉપાસકને દર્શન કરાવીને કૃતાર્થ ને ધન્ય બનાવે છે. પ્રકાશપુંજનાં દર્શન સાધકને આનન્દપર્યવસાયી (આનન્દ આપનાર) બની રહેવાને બદલે પ્રકાશપુંજનાં દર્શન થયાં તે સારું કે ખોટું, પ્રગતિ કે અધોગતિ જેવા સન્દેહો મનમાં ઉપસ્થિત કરીને પરમતત્ત્વ તરફથી પ્રાપ્ત થતા અનુગ્રહને આવકારવાને બદલે આપણે જાતે રહીને જ તેને અવરોધીએ છીએ ને પછી પ્રભુને નાહકના દોષિત ઠેરવીએ છીએ. તે ઉચિત સ્થિતિ નથી.

પરમાત્મા તો ખૂબ કૃપાળુ છે, ભક્તવત્સલ ભગવાનને વરસતાં કદી વાર નથી લાગતી. પણ એની કૃપા-આશિષના વરસાદને પણ આપણે નાહકના સંદેહથી મૂલવવાનો યત્ન કરીએ છીએ ને સંશયાત્મા વિનશ્યતિ એમ ભગવદ્ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને સ્વયં કહ્યું છે.

દરેક વ્યક્તિ પોતપોતાને ઈષ્ટ એવા સ્વરૂપની ઉપાસના કરી શકે છે. પરમાત્મા તો એક જ છે. જુદે જુદે સમયે જુદે જુદે રૂપે પ્રગટ થયા, તેથી તેનાં જુદાં જુદાં નામ પડ્યાં શક્તિ ઉપાસના કરો તો યે શક્તિ તો એક જ છે ને એનાં પણ એ જ રીતે જુદાં જુદાં નામ છે. કયા સ્વરૂપને ઉપાસવા તે દરેકની પોતાની પસંદગીનો સવાલ છે.

મેં અગાઉ પણ કહ્યું જ છે કે, ગાયત્રી-મહામંત્રની સાથે પણ અન્ય દેવ-દેવીના મંત્રોના જાપ કે સ્તોત્રપઠન થઈ શકે છે. એ દરેકની રુચિ ને પસંદગીનો સવાલ છે. એથી

કોઈ જ નુકસાન નથી થતું, હકીકતે તો ચિત્ત પરમતત્વના એક યા અન્ય સ્વરૂપનું સતત મનન ચિન્તન કરે છે. એના સ્મરણમાં લીન બને છે. જુદા જુદા દેવ-દેવીઓના મંત્ર જપવાથી આપણી શ્રદ્ધાને કોઈ આંચ નથી આવતી, ઉલટી શ્રદ્ધા વધુ દ્રઢ થાય છે-થવી જ જોઈએ. અલબત્ત આપણી ભાવના નિષ્કામ હોય! ગાયત્રી-મહામંત્રના જાપ સાથે અન્ય દેવ દેવીઓના સ્તોત્રો-મંત્રો જપવાથી આપણી ઉપાસનાનો લય કંઈ અવરોધાતો નથી. એક બ્રહ્મ અનેક થઈ જતા નથી. સરવાળે બ્રહ્મના અનેક સ્વરૂપને ઉપાસવાથી તો આપણે એ દ્વારા બ્રહ્મની વધુ ને વધુ નિકટ જવાનો માનસિક ઉપચાર કરીએ છીએ. જ્યારે આપણો હેતુ કેવળ ઉપાસનાનો હોય, અન્ય કોઈ જ ભૌતિક કે આધ્યાત્મિક પણ અપેક્ષાઓ ન હોય તો પછી આપણે માટે બ્રહ્મ એક કે અનેક દ્વારા પરબ્રહ્મમાં શ્રદ્ધા દઢ થાય છે, કે નથી થતી તેવા પ્રશ્નો કે સન્દેહો ઉદ્ભવવા ન જોઈએ. બ્રહ્મ એક જ છે, એના સ્વરૂપ અનેક છે. એ સ્વરૂપને ઉપાસવાથી એ અનેક સ્વરૂપને જોવા-જાણવા-સમજવા અને અનુભવવાનો પ્રયત્ન કરીએ છીએ. એની અગાધતાને ખૂંદવાનો પ્રયાસ કરીએ છીએ. આપણને એ અનેક સ્વરૂપમાં રસ છે ને તેથી જ તેને ઉપાસીએ છીએ. આપણી ભાવના, શ્રદ્ધા, શરણાગતિ સરવાળે એક જ બ્રહ્મમાં લય પામે છે. પ્રતિષ્ઠિત થાય છે:

આકાશાત્ પતિતં તોયં યથા ગચ્છતિ સાગરમ્ ।

સર્વ દેવ નમસ્કારઃ કેશવં પ્રતિ ગચ્છતિ ॥

આકાશમાંથી પડેલું પાણી જેમ સાગરમાં જાય છે, તેવી રીતે સર્વ દેવોને કરેલા નમસ્કાર એક માત્ર કેશવ - પ્રભુને - પરમાત્માને પરબ્રહ્મને પહોંચે છે.

આપણું ધ્યેય પરબ્રહ્મ સમીપ પહોંચવાનું છે. પરબ્રહ્મનો સાક્ષાત્કાર કરવાનું છે. આપણે કેવળ આપણી શ્રદ્ધાને શરણાગતિને જ દઢીભૂત કરતા રહેવાનું છે.

પણ, ઉપાસના કરતાં કરતાં આપણા મનોવ્યાપારો આ રીતે થોડાં વંકાતાં લાગે છે. કયા સ્વરૂપને ભજીએ તો જલ્દી પ્રસન્ન થાય, કયો મંત્ર જપીએ તો જલદી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય, આ અમુક પ્રકારે, તે અમુક રીતે કરવું જોઈએ, એમાં પણ સારું - ખોટું - યોગ્ય - અયોગ્યના સંદેહો - ભીતિ વગેરેની બાહ્ય પળોજણમાં જ આપણે અટવાયા કરીએ છીએ. આપણે આપણા ગન્તવ્યસ્થાને પહોંચવા માટે સીધા માર્ગે જવાને બદલે ગલીફૂંચીઓ પસંદ કરીએ છીએ. બરાબર છે, ભલે ગલીફૂંચી પસંદ કરી, હવે એ રસ્તે પણ આગળ વધતાં વહેવાને બદલે અડધે પહોંચીએ ન પહોંચીએ ત્યાં તો આપણને સંદેહ થાય છે કે, જલ્દી પહોંચાશે કે નહિ પહોંચાય, કઈ બાજુથી જવું તે નક્કી કરી શકતા નથી. અડધે અટકી જઈએ છીએ, પાછાં ફરીએ છીએ, વળી બીજો, ત્રીજો એમ ફાંટાઓમાં ગોળ ગોળ ઘૂમ્યા કરીએ છીએ. પરિણામે આપણું ધ્યેય-ગન્તવ્યસ્થાન અતિ દૂર લાગે છે, વેગાનું-છેટું રહે છે. એક પ્રકારની માનસિક તાણ પણ અનુભવાય છે. ને ગોળ ઘૂમતા ચક્રમાંથી આપણે બહાર નીકળી શકતાં નથી. અંતે તો આ સ્થિતિ ઉપાસકની માનસિક નિર્બળતાની જ ધોતક છે.

જેમ જીવનવ્યવહારમાં નિષ્ઠા, ધીરજ, હિંમત આત્મબળ ને નિર્ણય શક્તિ જરૂરી છે,

તેમ ઉપાસનાના ક્ષેત્રમાં પણ એ એટલાં જ જરૂરી છે . કઈ તરફ કેવી રીતે જવું તે અંગે સ્પષ્ટ નિર્ણય કરવાનો છે . ધીરજ ને હિંમતથી નિષ્ઠાપૂર્વક આપણા પ્રયત્નો ચાલુ રાખવાના છે . એ સાથે જ સ્વસ્થ જીવનવ્યવહાર ને નિર્મળ સંસાર પણ એટલાં જ આવશ્યક છે . મારું તો સ્પષ્ટ ને દઢ મન્તવ્ય છે કે મન, વચન ને કર્મથી પવિત્ર રહીશું તો જરૂર આપણા ભૌતિક ને આધ્યાત્મિક જીવનમાં આગળ વધતાં રહીશું . જમીન જેટલી ફળદ્રુપ હશે એટલાં એના પર વહેલાં ફળ આવશે . આપણે જીવનભોમકાને પ્રભુ પ્રત્યેનો પ્રેમ અને લગનીથી સીંચતા રહીએ તો ઈશ્વરના અનુગ્રહનાં ફળ વહેલાં ચાખવા મળશે .

ખેડૂતે જમીનમાં બી વાવીને તેના ઉગવાની પ્રતીક્ષા કરવી પડે છે . ખેડૂત ઉગવાની પ્રક્રિયાને મૌન બની જોયા કરે છે , એની માવજત કર્યા કરે છે નેકુદરત-અનન્ત આકાશ તરફ-મીંટ માંડીને બેસી રહે છે . પરમતત્ત્વના ક્ષેત્રના ખેડનાર આપણે સૌ ખેડૂતો છીએ . પરમાત્માની ભૂમિ પર આપણી શ્રદ્ધાનાં, શરણાગતિનાં, ભક્તિનાં બી રોપીને એના ફળવાની પ્રક્રિયાને મૌન બની નિરપેક્ષ ભાવે નિરખ્યા કરીએ, પ્રતીક્ષા કરીએ ને ખેડૂતની જેમ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિથી બી ની માવજત કર્યા કરીએ તો સમય આવ્યે એનાં સુફળ ચાખવા મળવાનાં જ છે .

દરેક મનુષ્યને-ઉપાસકને ઈશ્વરનાં દર્શન કરવાં છે . ભક્તિનાં દાન કરીને તરત જ પ્રભુ મેળવી લેવા છે , એ આકાંક્ષા બહુ સ્વાભાવિક છે . પણ એમ કંઈ ઈશ્વરનાં દર્શન થાય? સન્ત પાસે, ગુરુ પાસે, ઘણા એવી અપેક્ષાએ જતા હોય છે કે ગુરુ મુઠ્ઠી ઉઘાડે ને પ્રભુદર્શન થાય પણ એ સન્ત કે ગુરુ જેટલી ગુણવત્તા-તપશ્ચર્યા આપણે પણ કેળવીએ તો?

પ્રભુનાં દર્શન કરવાનું કોઈ શાસ્ત્ર નથી . કોઈ વિધિવિધાન નથી . એ ઉપાસકના મનોવ્યાપારની પરિણતિ જ છે . પ્રભુ પ્રત્યે પ્રેમ, લગની, ઉત્કટતા જેટલી હશે તેટલા પ્રભુની સમીપ પહોંચતાં જઈશું . નરસિંહ, મીરા, રામકૃષ્ણના દાખલાઓ આપણી સામે મોજૂદ છે . તેમણે કોઈ પ્રાણાયામ નહોતા કર્યા, પ્રગતિ કે અધોગતિને કદી કોઈ વિચાર સરખો કર્યો નહતો, નરસિંહ મીરાનાં જીવન તો કેટલાં વિષમ હતાં તે આપણે સૌ જાણીએ છીએ, છતાં પ્રભુ મારા પર પ્રસન્ન નથી એવો વિચાર કદી તેમના મનમાં તલભાર જેટલો પણ ઢૂંક્યો નથી . રામકૃષ્ણને કાલિ માટેની તીવ્ર ઉત્કટતા હતી, એનાથી ખેંચાઈને કાલિએ તેમને દર્શન દીધાં હતાં . આ ઉત્કટતાને કેળવવાનો સૌ સાધકોએ પ્રયાસ કરવો જોઈએ એમ મને લાગે છે .

બીજી એક મહત્વની વાત એ છે કે ઉપાસના કરતાં કરતાં ઉપાસકને યત્કિચિત્ અનુભવો થાય છે એથી સંતોષ માનવાને બદલે, ઈશ્વરનો અનુગ્રહ માનવાને બદલે આ દ્વારા કુંડલિની જાગૃતિ થાય છે કે નહિ, અથવા કુંડલિની જાગૃતિ માટે હવે કેવી રીતે આગળ વધવું એના વમળમાં અટવાય છે . હું સ્પષ્ટપણે કહું છું કે કુંડલિની જાગૃતિના મોહમાં પડશો નહિ . જે સમયે જે થવાનું હશે તે થશે . આપણે આપણા રસ્તે, આપણા કાર્યમાં આગળ વધતાં રહીએ એ જ ઉચિત છે .

હું તો એટલે સુધી કહું છું કે નિષ્કામ ભાવના એટલી હદ સુધી કેળવો કે મનમાં

કોઈપણ પ્રકારની ભૌતિક તો નહિ જ નહિ, પણ આધ્યાત્મિક અભીપ્સા, ઈશ્વરના દર્શનની પણ ઈચ્છા ન રહે ત્યારે તે ઉપાસના સાર્થક. ત્યારે તે ભક્તિ સાચી ભક્તિ કહેવાય.

ઉપાસના અનન્ત છે. એનો છેડો જન્મોજન્મ સુધી હાથમાં આવવાનો નથી. પણ જ્યારે જીવ પ્રભુની શરણાગતિ સ્વીકારી શ્રદ્ધાપૂર્વક ઉપાસના આદરે ત્યારે હું તો ભક્તિ કરું છું, પ્રભુને ઓળખીને ચાલું છું એવો કર્તાપણાનો ભાવ પણ મનને અડવો ન જોઈએ. એ એક સાત્ત્વિક અહમ્ છે, જે જીવને માટે બન્ધનકર્તા થાય છે. આપણે સ્વબળે કંઈ જ કરી શકતા નથી, કે કરી શકવાના પણ નથી. જે કંઈ કરીએ છીએ તે ઈશ્વરનું કરાવ્યું કરીએ છીએ. આપણી તો પ્રભુ આગળ કોઈ હેસિયત નથી. આ ભાવ આંતરમનના ઊંડાણમાંથી ન ઉદ્ભવે ત્યાં સુધી આપણી શરણાગતિ શુદ્ધ અને સાત્ત્વિક ન કહેવાય. શુદ્ધ અને સાત્ત્વિક શરણાગતિનો આ વિર્ભાવ અને સાત્ત્વિક અહમનો ત્યાગ એ કોઈ પણ મનુષ્ય-ઉપાસક માટે અનિવાર્ય આવશ્યક શરત છે, એને જેટલે અંશે અનુસરીશું ને અમલી બનાવીશું તેટલા આપણે પ્રભુપ્રેમના અધિકારી બની શકીશું. આપણે એવું જીવન જીવનનો પ્રયાસ કરીએ ને જીવીએ કે ભગવાન દોડતા આપણી પાસે આવીને બાથ ભરી લે.

મા ને પોતાનું બાળક અતિશય વહાલું હોય જ છે. પોતાના બાળકની મા કેટલી સારસંભાળ લેતી હોય છે, માવજત કરતી હોય છે, બાળકની જરૂરિયાતનો મા ને ખ્યાલ હોય જ છે. પોતાની બાળચેષ્ટાઓ દ્વારા બાળક માના વાત્સલ્યમાં વધારો કરતું રહે છે., પણ ક્યારેક એવું બને છે કે પોતાની મસ્તીમાં મસ્ત બનેલું બાળક માને વિસરીને પોતાની પ્રવૃત્તિઓમાં જ વ્યસ્ત બનીને રહે છે. ત્યારે મા બાળક માટે વ્યાકુળ બની જાય છે. આમતેમ રમતાં બાળકને મા શોધી કાઢે છે. છાની માની તેની સમીપ જાય છે ને તેને એકદમ આંચકી લઈને પોતાની ગોદમાં સમાવી લે છે ને ત્યારે બાળક કેવા આનંદની કિકિયારી કરી ઊઠે છે! આપણા જીવનદાતા, વેદજનની આપણને આમ ઊંચકી લે એવી પાત્રતા-યોગ્યતા કેળવીએ એ જ ઉચિત છે.

મારા પર અનેક ઉપાસકોના પત્રો આવે છે. તેમાં કંઈ ને કંઈ સવાલો પુછાતા જ હોય છે કે, અમારા આ સવાલોના જવાબો આધ્યાત્મિક કેડી દ્વારા આપો. વ્યક્તિગત રીતે તો હું કોઈને પત્રનો જવાબ આપતો નથી. ઉપાસકોને માર્ગદર્શન મળે એ હેતુથી 'જ્ઞાનગોષ્ઠિ' માં અનેક પ્રશ્નોના પ્રત્યુત્તરો આપીએ જ છીએ, પણ ક્યારેક કેટલાક પ્રશ્નો કેવળ ચર્ચાને વાદવિવાદનો વિષય બની જતા લાગે છે, આથી હું એ ચર્ચામાં ઊતરવાનું ટાળું છું ને તેના સારાંશરૂપે આટલી વાતો માની પ્રેરણાથી રજૂ કરી છે. મને વિશ્વાસ છે કે, દરેકને મૂંઝવતા પ્રશ્નોના જવાબ આમાંથી મળી રહેશે, તેમ છતાં જરૂર પડ્યે અવશ્ય માર્ગદર્શન મેળવશો. હું તમને સર્વ રીતે માની પ્રેરણા, કૃપા-આશિષથી મદદ કરતો રહીશ.

સાથે સાથે મારું તો એટલું જ કહેવું છે કે, સમ્પૂર્ણ શ્રદ્ધા પૂર્વક શરણાગતિ સ્વીકારી, નિષ્કામ બની, શિશુભાવ, મા-બાળકનો સમ્બન્ધ કેળવી દરરોજ ગાયત્રી મહામંત્રની નિયમિત ત્રણ માળા કરો, જુઓ અને અનુભવો. જે અનુભવ થાય તે માની કૃપાપ્રસાદી માની વિનમ્ર ને સંયમી બની માની ભક્તિ કરતા રહો. આગળ વધતા રહો. મારા આપ સૌને આશીર્વાદ છે.

ૐમાૐ

(૧) અંદરનો શત્રુ

હું જ્યારે પુષ્પકુંજ સોસાયટી (મણિનગર)માં આવેલ 'બંસીઘર' બંગલે બેસતો હતો ત્યારે એક ભાઈ તેમનો ક્રમ આવતાં મારી પાસે આવ્યા. ૩૫-૪૦ વર્ષની ઉંમરના, સુઘડ દેખાતા આ ભાઈ મારી પાસે આવી બેઠા અને મને કહે, 'ગુરુદેવ, મને એક બૂરી આદત પડી ગઈ છે તેમાંથી મને છોડાવો. ગરીબ છતાં ખાનદાન કુટુંબનું હું ફરજંદ છું, પરંતુ બાળપણમાં બેકારી અને સોબતને કારણે મને ચોરી કરવાની તેમ જ ખિસ્સાં કાતરવાની આદત પડી ગઈ છે. હાલમાં તો હું પૈસેટકે સુખી છું. મારાં બે બાળકો છે. તેમને મારે સારા સંસ્કાર આપવા છે. સારા નાગરિક બનાવવા છે. પરન્તુ ચોરી અને ખિસ્સા કાતરવાની આદતને કારણે મારું મન ડંખ્યા કરે છે.'

મેં. હસતાં હસતાં પૂછ્યું, 'ભાઈ, અહીં લાઈનમાં ઊભા રહેલાઓમાંથી તો કોઈનું ખિસ્સું કાપ્યું નથીને?' શરમિંદા બની જઈને એણે કહ્યું, 'ના, અહીં તો મેં કોઈનું ખિસ્સું કાપ્યું નથી. ગુરુદેવ, દારૂડિયાને જેવી રીતે દારૂની તલપ લાગે, બીડી પીનારને બીડી પીવાની તલપ લાગે તેમ હું સવારે ઘરેથી ઓફિસ જવા નીકળું ત્યારે મારા પગ પહેલાં મને બસ સ્ટેન્ડ કે રેલ્વે સ્ટેશને દોરી જાય છે. મને પરાણે એ તરફ કોઈ ઘસડી જતું હોય તેમ લાગે છે.' અને ત્યાં લાઈનમાં ઊભેલાં, ઉતાવળે બસ કે ગાડી પકડવા દોટ મૂકતા પેસેન્જરોમાંથી એક બે જણાનાં ખિસ્સાં કાતરીને પછી જ ઓફિસે જાઉં છું. આ મારો રોજનો ક્રમ થઈ ગયો છે. પણ હવે મારે કોઈનો હરામનો પૈસો લેવો નથી. મારાં બાળકોનું ભાવિ વિચારતાં તેમને સારા સંસ્કારોનું સિંચન કરવાની મારી જવાબદારીનો વિચાર કરતા હું કંપી ઊઠું છું; અકળાઈ જાઉં છું. આપના લેખો વાંચ્યા પછી આપના આદેશ પ્રમાણે મેં ગાયત્રી મંત્રની ત્રણ માળા તો શરૂ કરી દીધી છે અને ત્યારથીજ મારો આત્મા મને આવું કાર્ય કરવાની ના પાડે છે. પરંતુ આદત મને મજબુર કરે છે. મારું મન મને તેમ કરવા બળજબરી કરે છે. મારી આ નબળાઈઓથી, મારા અંદરના શત્રુઓથી મને બચાવો'....

થોડીવાર તો આ ભાઈની, પોતાની નબળાઈઓનો નિખાલસ પણે એકરાર કરવાની રીતથી હું ખુશ થઈ ગયો. મેં તેના માથે હાથ મૂક્યો. જીવનજળ આપ્યું અને ગાયત્રી મહામંત્રની ત્રણ માળાને જીવનના અનિવાર્ય દૈનિક કાર્યક્રમમાં વણી લેવા કહ્યું. ઘરમાંથી નીકળતાં પહેલાં માતાજીના -ઈષ્ટદેવના ફોટાનાં દર્શન કરી આશીર્વાદ મેળવવા અને પંદર દિવસ પછી મને મળવા કહ્યું.

પંદર દિવસ પછી જ્યારે એ ભાઈ મને મળવા આવ્યા ત્યારે તેમણે તેમની કુટેવ પર

વિજય મેવ્યો હતો. મનને સંયમિત કરી શક્યા હતા. હર્ષના આંસુ અને વિજયનો આનંદ તેમના મુખ પર વરતાતાં હતાં. તેમણે કહ્યું, ‘ગુરુદેવ , સવારે તૈયાર થઈને મને જ્યારે બહાર જવાનો ફોર્સ કરે ત્યારે આપનું જીવનજીવ પી લઉં છું. માતાજીના અને આપના ફોટાને વંદન કરી આશીર્વાદ મેળવું છું અને ગાયત્રી મંત્રની ત્રણ માળા નિયમિત કરું છું. એટલે સમય પસાર થઈ જાય છે. પછી ઓફિસે જવાનો સમય થાય ત્યારે જ ઘરથી બહાર નીકળું છું. બે-ત્રણ દિવસ મન સાથે ઘણોજ સંઘર્ષ કરવો પડ્યો. હવે મને લાગે છે કે, આપના આશીર્વાદથી મેં મારા મન પર કાબૂ મેળવી લીધો છે. મારાં અગાઉનાં કૃત્યો માટે મને માફ કરશો.’

મેં ફરીથી તેના માથે હાથ મૂકી, બરડો થાબડી જીવનજીવ અને માળા ચાલુ રાખવા જણાવ્યું.

ગાયત્રી -મંત્રજપ અથવા પોતાના કોઈ પણ ઈષ્ટની ઉપાસના દ્વારા અનેક પ્રકારની માનસિક વિકૃતિઓ નાશ પામે છે. ગાયત્રી મંત્રજપથી કે અન્ય કોઈ પણ ઈષ્ટના મંત્રજપથી શરીરમાં એક પ્રકારનાં શુદ્ધ-સાત્ત્વિક આંદોલનો ઉદ્ભવે છે, જે મનુષ્યનાં તન-મન-પ્રાણ સમસ્ત અસ્તિત્વમાં શુદ્ધ-સાત્ત્વિક બુદ્ધિનો ઉદય કરે છે. શરીરમાં ષડ્રિપૂઓએ જન્માવેલી અશુદ્ધિ-મલિનતાને દૂર કરી નૂતન જીવન બક્ષે છે. શુદ્ધ પાણીથી ગંદકી સાફ થાય છે. તેમ ગાયત્રી મંત્રજપથી કે પોતાના કોઈપણ ઈષ્ટની શ્રદ્ધાને શરણાગતિપૂર્વકની ઉપાસનાથી મંત્રજપથી માનવનાં શરીર ને મન તંદુરસ્ત ને સાત્ત્વિક બને છે. સાત્ત્વિક બુદ્ધિ સત્કર્મો જ કરાવે, સત્કર્મો પ્રતિ જ પ્રેરે. મનની મલિનતાઓ, કુત્સિત વિચારો ખરાબ કાર્યો કરવા પ્રેરે. ગાયત્રીમંત્રમાં સદ્બુદ્ધિ પામવાની, સન્માર્ગે પ્રેરવાની પ્રાર્થના હોવાથી જ કદાચ ગાયત્રી - ઉપાસના પર, ગાયત્રી મંત્રજપ પર આજના સમયમાં વધારે ભાર મુકાઈ રહ્યો છે.

માણસે મનની આવી મલિનતા, અસ્તિત્વના આવા અનેકવિધ કુત્સિત સંસ્કારોનો પરિહાર કરવાનો પુરુષાર્થ જરૂરી છે. તો જ જીવન પ્રમાણિક, નીતિમય અને સાત્ત્વિક બનશે. માણસના ભૌતિક અને આધ્યાત્મિક બન્ને જીવન માટે આ અનિવાર્ય ને આવશ્યક છે. ઉપાસનાના, ઈષ્ટની શરણાગતિના પ્રથમ સોપાને ડગ ભરતાં મનુષ્યે સૌ પ્રથમ સદંતર નિર્મળ, પવિત્ર ને પ્રમાણિક જીવન જીવવાની ટેવ પાડવી જ જોઈએ. જેમ જેમ ઉપાસના થતી જશે તેમ તેમ અસ્તિત્વની આ ને આવી મલિનતાઓ-કુટેવો આપોઆપ જ છૂટવા માંડશે એ પણ ઉપાસનાની, ઈષ્ટ પ્રત્યેની શ્રદ્ધા ને શરણાગતિની ઘણી મોટી ફલશ્રુતિ છે. એનાં વિવિધ પરિણામ ને પરિમાણ હોય છે, જેમાનું આ એક છે.

ૐમાૐ

(૨) લગ્ન જીવનના મૂલ્યોની પુનઃસ્થાપના

એક દિવસ ૨૫-૩૦ વર્ષનું એક યુવાન દંપતી તેમનો ક્રમ આવતાં મારા ઓરડામાં પ્રવેશ્યા. બંને બિલકુલ ખુશમિજાજમાં હતાં. આવવાનું કારણ પૂછતાં બહેને મને જણાવ્યું કે ‘અમારે છૂટાછોડા લેવા છે.’ ક્ષણભર તો હું આશ્ચર્યથી આ દંપતી સામે જોઈજ રહ્યો. તેમણે કહ્યું કે, ‘આપ સંમતિ આપો અને આશીર્વાદ આપો કે અમે શાંતિથી છૂટાં પડીએ...’

ભ્રમ કુટુંબનાં આ બે યુવાનો જિંદગીને કઈ રીતે જીવવા માગે છે તેનો તાગ મેળવવા મેં પૂછ્યું: ‘શુ કારણ છે આપને છૂટા થવાનું? આપનાં બાળકોનું શું? કેટલાં વર્ષ થયાં લગ્નજીવનનાં ? છૂટા પડ્યા પછી આપની શી યોજના છે?’

બહુજ સહજ રીતે, કશી પણ ગ્લાનિ દાખવ્યા વગર, બહેને કહ્યું કે ‘અમારે બંનેને ફ્રેન્ડ છે. તેમને ગર્લફ્રેન્ડ છે અને મારે બોયફ્રેન્ડ છે. આ બાબતમાં અમારે ચડભડ થઈ જાય છે. જો કે અમે એકબીજાને પ્રેમ પણ એટલો જ કરીએ છીએ. અમારે બે બાળકો છે. આઠ વર્ષનો બાબો અને છ વર્ષની બેબી. અમે બંનેએ એકએક બાળક લેવાનું નક્કી કર્યું છે.’

‘અમે છૂટાછેડા લઈ હું મારા ફ્રેન્ડ સાથે અને દિલીપ તેની ફ્રેન્ડ સાથે જોડાવા માંગે છે. આપ આશીર્વાદ આપો કે, અમે શાંતિથી છૂટાં પડીએ અને અમારા નવા જીવનમાં સુખી થઈએ...’

શાંતિથી તેઓની વાત સાંભળી ૧૫ દિવસ પછી મને ફરીથી મળવા અને મારું મંતવ્ય-મારી સંમતિ-જણાવીશ એમ મેં કહ્યું તે દરમ્યાન બંનેને મેં ગાયત્રી મંત્રની ત્રણ માળા કરવા કહ્યું ને જીવનજળ અભિમંત્રિત કરી આપ્યું ને તે નિયમિત દરરોજ લેવા જણાવ્યું.

પંદર દિવસ પછી બંને જણા ફરીથી મને મળવા આવ્યાં. હું કંઈ પણ પૂછું તે પહેલાં જ બંને બોલી ઊઠ્યાં, ‘અમારે હવે છૂટાછેડા લેવા નથી. અમે સાથે રહી સુખેથી પવિત્ર જીવન વીતાવીશું. અમારાં બાળકોમાં સંસ્કારનું સિંચન કરીશું. આપશ્રી અમને આશીર્વાદ આપો કે અમારામાં સહનશીલતા કેળવાય.’

મેં કહ્યું, ‘આમ એકાએક કેવી રીતે વિચાર બદલાઈ ગયો?’

દિલીપભાઈ કહે, ‘ગુરુદેવ, આપની સૂચના મુજબ અમે નિયમિત જીવનજળ લેવાનું અને ગાયત્રી મંત્રજપ કરવાનું ચાલુ કર્યું. ત્રીજે દિવસે જ દક્ષાએ મને કહ્યું કે, આપણે જિંદગીભર સાથે રહીશું. આપણે છૂટા નથી પડવું. અમારા માનસમાં મંત્રજાપના ત્રીજા જ દિવસથી પરિવર્તન આવ્યું હતું. આપને અમારા લાખ લાખ વંદન. આટલું બોલી બંને જણા હર્ષાશ્રૂ વહાવી હળવાશ અનુભવવા લાગ્યા અને હું મનોમન માને વંદી રહ્યો.’

આધુનિક સમાજજીવનમાંથી સંસ્કાર, માનમર્યાદા, લગ્નજીવનનાં મૂલ્યો વગેરેનો લોપ થતો જાય છે. આજની યુવાપેઢી પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિની મોહજાળમાં ફસાતી જાય છે. આવેશમાં આવેલાં આ દંપતીને યોગ્ય માર્ગદર્શન ન મળ્યું હોત તો ? છ વ્યક્તિઓનાં જીવન

કચળી જાત. બે બાળકો, પતિપત્ની અને બે મિત્રો. અને એટલે અંશે સમાજનું નૈતિક અધ:પતન થાત તે વધારામાં.

માણસની મતિ ઘણી ચંચળ છે. તે ક્યારે અવખે માર્ગે ગતિ કરી દે છે તેની ખુદ તે વ્યક્તિને પણ સમજ નથી પડતી. તે જાણ્યે-અજાણ્યે જ નૈતિકતાનું - જીવન, સંસાર ને સમાજનાં મૂલ્યોનું ઉલ્લંઘન કરી અધોગતિને વહોરી લે છે.

ૐમાૐ

(૩) ઘરમાં આધ્યાત્મિક વાતાવરણ જમાવીએ

“એક દિવસ એક જુવાન શિક્ષિત દંપતી ‘નિલોષા’ પર મારી મુલાકાતે આવ્યું તેમની ફરિયાદ હતી કે તેમનો બાબો અજય આઠ દસ દિવસથી ઘરમાં કહ્યા વગર જતો રહ્યો છે. ઘણી તપાસ કરાવી, પરંતુ કોઈ પત્તો લાગતો ન હતો. તેને ભણવા માટે માબાપે ઠપકો આપ્યો હતો. આખો વખત પિકચર જોવાં, રેડિયો સાંભળવો અને રમવું. ઘેર બેસી ભણવાનું તો નામ જ ન લેતો. બેનનું માતૃહૃદય વ્યથિત હતું.”

મેં કહ્યું કે, ‘અજય અમદાવાદમાં જ છે. અને દસ દિવસમાં આવી જશે. આવી જાય એટલે મારી પાસે લઈ આવજો.’ દસ દિવસ પછી અજય પાછો આવ્યો. તેઓ તેને લઈને મારી પાસે આવ્યાં. મેં પૂછ્યું કે, ‘બેટા, ક્યાં ગયો હતો?’

અજય કહે, ‘ઘરમાંથી રિસાઈને નીકળ્યો અને રસ્તામાં જતાં એક લોજમાં ‘નોકરો જોઈએ છે’ની જાહેર ખબરનું પાટિયું વાંચી અંદર મેનેજરને મળ્યો અને મહિને ચાળીસ રૂપિયાના પગારે નોકરીએ રહ્યો. લોજમાં બધું જ કામ કરવાનું. વાસણ સાફ કરવાનાં, ટેબલ સાફ કરવાનું, જમવાનું પીરસવાનું અને મેનેજર જે કંઈ કામ સૂચવે તે બધું જ કરવાનું. સવારે ચા-નાસ્તો અને બે ટાઈમ જમવાનું આપે. રાતે અગાસી પર બધાં સાથે સૂઈ જવાનું અને સવારે નળ નીચે ઠંડા પાણીએ નહાવાનું.’

આ જ લોજમાં એક દિવસ તેના મામા જમવા ગયા હતાં. અનાયાસે અજય મામાના ટેબલ પર થાળી-વાડકી મૂકવા માટે આવ્યો. મામાએ તરત જ અજયને ઓળખી લીધો. ગાલ પર બે તમાચા ફટકારી પગાર પણ લેવા રોકાયા વગર અજયને ઘરે લઈ આવ્યા અને બીજે દિવસે મારી પાસે આવ્યા.

મેં અજયને પાસે બેસાડી માથે હાથ મૂકી ગાયત્રી મંત્રજપની એક માળા કરવા અને જીવનજીવ એક ચમચી સવાર-સાંજ પીવા માટે આપ્યું અને જણાવ્યું કે ‘ક્યારે પણ ગુસ્સો આવે કે ઘરેથી નાસી જવાની ઈચ્છા થાય તો મારી પાસે આવી જજે. ગાયત્રી મંત્રજપનું રટણ કરજે. ગુસ્સો શમી જશે...’

આજની યુવા પેઢીમાં સહનશીલતાનો છાંટો પણ જોવા નથી મળતો. બાળકોને-

યુવાનોને સાચું માર્ગદર્શન આપનાર, સાચો રાહ ચીંધનાર કોઈ નથી. સિનેમા-પિકચર, ફિલ્મી ગીતો, કલબો વગેરે આધુનિક ગણાતા મોજશોખના માર્ગોએ યુવાપેઢીનું માનસ વિકૃત કરી નાખ્યું છે. પાશ્ચાત્ય રહેણી કરણી, ખાણી-પીણીનું આંધળું અનુકરણ આપણા બાળમાનસ અને યુવાપેઢીને અધોગતિને પંથે દોરી રહ્યું છે.

આવાં કુમળાં બાળકો-યુવાનોને સાચો રાહ ચીંધનાર, પથદર્શકની આવશ્યકતા છે. માબાપે અને વડીલોએ નીતિમત્તાનું જીવન જીવવું, ઘરમાં આધ્યાત્મિક વાતાવરણ જમાવવું અને બાળકોને વિશ્વાસમાં લઈ તેઓના પ્રશ્નોને સમજવા, સુલઝાવવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. દરેક માબાપ જો આટલો જ નિયમ ઘરમાં કેળવે કે બાળક ભણવાનું શરૂ કરે તે પહેલાં તેને દરરોજ ત્રિપદા ગાયત્રી મંત્ર બોલતાં શીખવવું. પછી ગાયત્રી-મંત્રની માળા કરવાનો નિયમ કરવો ને કરાવવો. જમતા પહેલાં ઈષ્ટદેવ કે મા ગાયત્રીનું સ્મરણ કરાવવું ને કરવું. સૂતાં પહેલાં ઈષ્ટદેવનું સ્મરણ કે સામુહિક પ્રાર્થના કરીને સૂઈ જવું. જો આટલો જ નિયમ કેળવવામાં આવે તો આપણા ઘણા બધા સામાજિક અને કૌટુંબિક પ્રશ્નો આપણે ટાળી શકીશું.

ૐમાૐ

(૪) આજે સાંજે પાંચ વાગ્યા સુધીમાં પ્રશ્ન પતી જશે

બપોરે એક વાગે નિલોષા પર વ્યક્તિગત મુલાકાત વેળાઓ ગુરુદેવે જણાવ્યું હતું “આજે સાંજે પાંચ વાગ્યા સુધીમાં પ્રશ્ન પતી જશે” પરિસ્થિતિની પરાકાષ્ટા વર્ણવતાં સવિતાબહેને પૂ. ગુરુદેવના ઉપરોક્ત શબ્દો કહ્યા. બી.એસ.સી. હોમ સાયન્સ સુધીનો અભ્યાસ કરેલા સાધન સંપન્ન, સુશીલ, આધુનિક, છતાં અતિ સરળ જણાતાં સવિતાબેને અવારનવાર પૂજ્યશ્રીની મુલાકાતે અને દર્શન કરવા નિલોષા પર આવે છે. સવિતાબેન પૂજ્યશ્રીના આશીર્વાદની અનુભૂતિ જણાવતાં હર્ષવિભોર થઈ ગયાં તેમના જ શબ્દોમાં તેમની અનુભૂતિ જાણીએ.

“હું નાનપણથી જ ગાયત્રી મહામંત્ર નિયમિત કરું છું. મે ક્યાંક વાચ્યું હતું કે, સ્ત્રીઓથી ગાયત્રી મંત્ર થઈ શકે નહિં.” પ્રશ્ન સતાવતો હતો કે, શા માટે સ્ત્રીઓ ગાયત્રી મંત્ર કરી શકે નહિં?

ન્યુયોર્ક અમેરીકામાં રહેતાં મારા મોટાબેન પૂજ્યશ્રીને અમેરીકામાં મુલાકાત વેળાએ મળ્યા હતાં. પૂજ્યશ્રીના આશીર્વાદ અને માર્ગદર્શનથી તેમના પ્રશ્નો ઉકેલાઈ ગયા હતાં. મારાબહેન પણ ગાયત્રી મંત્ર કરે છે. મારી બહેને મને પૂજ્યશ્રી વિષે માહિતી આપી હતી. અને દર્શન કરવાનું સૂચવ્યું હતું.

૧૯૯૦ના માર્ચમાં હું પહેલી વાર પૂજ્યશ્રીના દર્શન કરવા આવી. લાઈન ઘણી લાંબી હતી. મારો નંબર ૮૫ મો હતો. મારો નંબર આવવાની પ્રતીક્ષા કરતી હું નિલોષાના પ્રાંગણમાં બેઠી હતી. વાતાવરણ અતિ આહ્લાદક અને પવિત્ર લાગતું હતું. હું માનસિક શાંતિ અનુભવી રહી હતી.

મારો નંબર આવતાં હું પૂજ્યશ્રીના રૂમમાં ગઈ. દર્શન કરી બેઠક લીધી. પૂજ્યશ્રીએ વરદ હસ્ત પસવારી આશીર્વાદ આપ્યા. સ્મિત વેરતું પૂજ્યશ્રીનું મુખારવિંદ ભવ્ય લલાટ અને જાજરમાન વ્યક્તિત્વ મને અન્ય સંતો કરતાં અસાધારણ ને વિરલ લાગ્યાં.

મારા પ્રશ્નનો જવાબ મળી ગયો કે સ્ત્રીઓ પણ ગાયત્રી મંત્ર કરી શકે. મારી ગુરુદેવ સાથેની પ્રથમ મુલાકાત છતાં પણ મને આ પવિત્ર ભૂમિ અને પૂજ્ય ગુરુદેવનું કોઈક અગોચર આકર્ષણ થયા કરે છે. હું અવારનવાર તેમના દર્શને આવું છું. અને આશીર્વાદ મેળવું છું. કોઈક વખત પૂજ્યશ્રી “હું કોશીશ કરીશ” કહે પરંતુ મને ખાત્રી જ હોય કે મારો પ્રશ્ન ઉકલી જશે. અને ઉકલી જ જાય છે.

અમારો એક જમીનનો પ્રશ્ન ૬-૭ વર્ષથી ઉકલતો જ ન હતો. પાર્ટી આવે જગ્યા જોઈ જાય સોદો નક્કી થાય પરંતુ ફાઈનલ વેચાણ થાય જ નહિં. છેલ્લી ઘડીએ બધુ પડી ભાંગે.

મેં ગુરુજીને વાત નિલોષા પર મુલાકાત વેળાએ બપોરે લગભગ ૧-૦૦ વાગે મારા આ જમીન બાબતના પ્રશ્નની રજૂઆત કરી ગુરુદેવે તો તત્ક્ષણ જ કહી દીધું કે “આજે સાંજે પાંચ વાગ્યા સુધીમાં તમારો પ્રશ્ન પતી જશે. પેપર્સમાં સહી થઈ જશે.”

મારા આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો, છતાં મને તો શ્રદ્ધા હતી જ. હું ઘરે આવી અને સઘળી હકીકત જાણવા મળી કે, જે ભાઈ પેપર્સમાં સહી કરવાની આનાકાની કરતા હતા તે ભાઈ અચાનક સાઈટ પર ગયા. અમારી જમીન જોઈ આગળ પાછળથી માહિતી મેળવી જરૂરી તપાસ કરી પછી ખાતરી થતાં મારા પતિની ઓફિસે આવ્યા અને સોદો પતાવવાની વાત કરી. પેપર્સમાં સહી કરી દીધી, બપોરના ત્રણ થી ચાર વાગ્યા સુધીમાં આખી હકીકત બની ગઈ. એ ભાઈએ પેપર્સમાં સહી કરી ત્યારે ઘડિયાળ ૪-૦૦ વાગ્યાનો સમય બતાવતી હતી.

મારા પતિ અને હું ગુરુદેવને વંદી રહ્યા. ગુરુદેવના દર્શનથી મારી માનસિક ક્ષમતા વધી ગઈ, મારું મનોબળ મજબૂત થઈ ગયું છે. પૂજ્યશ્રીના દર્શન - આશીર્વાદથી જીવનમાં સરળતા વર્તાય છે. નાની મોટી મુશ્કેલીઓનું નિવારણ થઈ જાય છે. પૂજ્યશ્રીને એક જ પ્રાર્થના કે, સંસાર સાગરમાં તરવામાં અમારા ખેવૈયા બની રહેજો અને અમને તારજો.

ૐમાૐ

(૭) રાજયોગી નરેન્દ્રજી - એક દર્શન - એક ચિંતન

(૧) શ્રી રાજ - પૂર્ણાવતાર અંશાવતાર - અંશ ?

શ્રી રાજે અગાઉ કોઈ વાતચીતમાં આ પ્રમાણે ઉત્તર આપ્યો હતો - “હું માતાજીનો અંશ છું.”

વિચારમાં ઉતરતાં આ વાત ગહન લાગે છે. શ્રી રામજી પૂર્ણાવતાર નહતા એમ કહેવાય છે. શ્રી કૃષ્ણ પૂર્ણાવતાર કહેવાય છે. બુદ્ધ પૂર્ણાવતાર નથી. અવતાર પૂર્ણ હોય કે આંશિક હોય કોઈ ઝાઝો ફેર પડતો નથી. અવતારનો અર્થ એટલો તારવી શકાય કે, પરમાત્માનું તેજ પ્રગટ થયું. તે કેટલા પ્રમાણમાં થયું તે જુદી વાત છે. અવતાર પૂર્ણ હોય તો તે બધાજ પરિમાણોમાં-ડાયમેન્સસમાં વિકસ્યું છે તે સ્પષ્ટ થાય. અવતારને વિકાસના ક્રમ સાથે - ડારવીનના નિયમ સાથે ઝાઝી લેવા દેવા નથી અવતાર વિકાસના ક્રમની બહાર છે. વિકાસની લીમીટસ - મર્યાદાઓમાં તે સમાઈ શકતો નથી. અવતાર એટલે અવતરણ - પેનીટ્રેશન. કૃષ્ણનું વ્યક્તિત્વ પુરેપુરુ ખુલી ગયેલું છે. રામજી મર્યાદા પુરુષોત્તમ છે આમ કેમ બનવા પામ્યું છે તેનો સ્પષ્ટ ખુલાસો પ્રાપ્ત થવો કઠિન છે કારણકે તે ઇવોલ્યુશન નથી - ઉત્ક્રાંતિ નથી વિકાસ પુરો માનવ સમુદાય અને વ્યક્તિ એક સાથે કરે છે પરંતુ વ્યક્તિ વિકાસની દિશામાં આગળ નીકળી જઈ શકે છે. કોઈ પહેલા પગથિયા ઉપર ઉભું છે. તો કોઈ છેલ્લે પગથિયા પર ઉભુ છે. કોઈ વિકાસના ક્રમને બંધ રાખશે તો તે ભિન્ન વાત બને છે.

પ્રભાત થતાં માળામાંથી એકાદ પક્ષી જાગી ઉઠીને કલરવ કરવા માંડે છે અને સૂર્યની છડી પોકારે છે. બીજાં પક્ષીઓ તે પછી જાગી જતાં પ્રભાતને વધાવે છે. કલરવ કરવા લાગી જાય છે. એકસેપ્ટન્સ મહત્વપૂર્ણ છે.

શ્રી રાજ આમ જાગી જનાર અને પ્રભુના નામની પ્રથમ છડી પોકારનાર છે. જગત-સમાજ-માનવ સમુદાય પછીથી જાગે તે સંભવિત છે. વ્યક્તિગત ફૂલતો પહેલાં પણ ખીલી શકે, પછી પણ ખીલી શકે. પરંતુ આખુ ઉપવનતો વસંત બેસે ત્યારે ખીલી શકે પરંતુ શ્રી રાજને વિકાસની ધારા લાગુ પડતી નથી. શ્રીરાજને તેથી પૂર્ણાવતાર કહેવા, અંશાવતાર કહેવા કે અંશ કહેવા આ કંઈ પણ વિકાસની કડી સાથે સાંકળવી ઉચિત નથી. પૂર્ણ અને અંશનું ગણિત રાજને લાગુ નહીં પડે તેઓશ્રી જે છે, જેવા છે તેનો પૂર્ણ સ્વીકાર જ પર્યાપ્ત છે. વિભાગીકરણ રાજની બાબતે ઉકેલ નહીં આપી શકે. તેઓશ્રી અવતર્યા છે- વિહાર કરી રહ્યા છે અને આપણને તેમનો ભેટો થયો છે. તેમને તો સમગ્ર રીતે જ ઓળખી શકાય એક મહા વ્યક્તિત્વ આપણી સમક્ષ ઉભુ છે તેટલોજ સ્વીકાર પર્યાપ્ત છે. શ્રીરામ, શ્રીકૃષ્ણ, શ્રીબુદ્ધ અને શ્રીરાજ - કોઈ વ્યક્તિત્વ આગળ પાછળ નથી. બધાજ ખુલી ગયેલા વ્યક્તિત્વો છે. તેઓશ્રી તો ચારેય ખૂણા અને દશે દિશાઓ ખુલ્લી કરવા આવ્યા છે.

(૨) શું રાજ કર્મ કરે છે કે અકર્મ છે?

સમુદ્રના તળિયાનો તાગ મળવો તો અતિ કઠિન છે. શ્રીરાજના જીવન સાગરનાં

ઉંડાણોમાં જેમ જેમ ઉતરતા જઇએ તેમતેમ ગાઢ ગહનતા-વિવિધતા અને વિસ્મયો જ પ્રાપ્ત થયા કરે છે. રાજને અકર્મી કહેવા કે તેઓશ્રી સતત કર્મરત જ છે તેવો સ્વીકાર કરી લેવો? સતત કાર્યશીલતા તો તેમનો જીવન મંત્ર છે. જગતને પણ તે આ રીતે જ દોરી જાય છે. કેટલીકવાર મન ભારે મથામણ અનુભવ્યા કરે છે.

ગીતામાં કૃષ્ણે અકર્મ દશાની વાત કરી છે. જે કંઈ કર્મ કરીએ તે જરા પણ કર્યા ન હોય એવી દશાનું હોવું ‘યોગ’ કહ્યો છે; અગરતો જરાપણ કર્મ ન કરીએ અને બધાં જ કર્મ કર્યાં તેમ હોવું તે દશાને ‘સન્યાસ’ કહ્યો છે. આવા સંદર્ભે આઘ શંકરાચાર્યજી એ કહ્યું કે જ્ઞાનીને કર્મની જરૂર નથી એટલે કે જ્ઞાની કર્મ કરતો નથી. કર્મીને કર્મ આવશ્યક છે અનિવાર્ય છે. મનુષ્ય જે કંઈ કર્મ કરતો દેખાય છે કે અનુભવાય છે તે તો માત્ર માયા છે, ભાસ છે, મિથ્યા છે. તે સત્યનું દર્શન નથી તે કેવળ અસત્ છે.

કર્મની સાથે સંબંધ છે ત્યાં સુધી તેને યોગ કહો કે સન્યાસ કહો, બન્ને એક જ ભાવમાં છે - બન્નેનો એકજ ભાવ છે. બન્નેને છુટા પાડી શકાય તેમ નથી - ઇનપેસેબલ છે. એક સિક્કાની બે બાજુઓ હોય તેવું તેમનું અસ્તિત્વ છે. આ બન્ને ચિત્તની આંતરિક સ્થિતિ છે. બન્ને ભાવોની હદ ક્યાં શરૂ થાય છે અને ક્યાં પુરી થાય છે તેની શોધખોળ અતિ મુશ્કેલ છે. તત્વતઃ બન્નેમાં કર્તાભાવ ન્યૂન થઈ જાય છે. ફક્ત એકલું કર્મ રહે છે.

શ્રી રાજના મુખકમળ ઉપર યોગ છે, ચિત્તમાં સન્યાસ છે. અને ચરણમાં કર્મ છે. એવું સમજી શકાય. આથી આગળ જવું હોય તો સમાધિ યોગ કેળવવો પડે. વાણી “હું” થી શરૂ થતી ક્યારેય સાંભળી નથી. “માતાજી શું કરે છે તે તો જુઓ” આને શ્રદ્ધા કહો, શરણાગતિ કહો કે પરમમાં પરિવર્તિતતા કહો, માત્ર થયેલું કર્મજ ત્યાં પડેલું દેખાશે. કર્તા ભવમાં ઓગળી ગયો છે.

કેટલાક તેમનાજ શબ્દો ટાંકવા કોશિષ કરું. “માતાજી મને જે કાંઈ આદેશ આપે છે. તેજ પ્રમાણે અને તેટલું જ કર્મ કરું છું” “આમાં મારું કોઈ કર્તૃત્વ નથી” કોઈ પણ સુખદ અને આનંદ દાયક ઘટના ટાણે શ્રી રાજ આવો સ્વીકાર કરે છે. “માતાજીએ ખરી કરી માતાજીએ ખુબ જ દયા કરી, માતાજીએ ચમત્કાર આપ્યો”

કર્મ થઈને ઢગલાબંધ આપણી સામે પડ્યું છે. પરંતુ એનો કર્તા ભાવ “આ મેં કર્યું” એવો સ્હેજ પણ વાવડ મળતો નથી તાજેતરની માનવ કલ્યાણની ઘટનાઓમાં જેમકે ગુજરાતની સરહદ સીમા સુરક્ષિત કરી, પ્રેતોઘ્ધાર અત્રે તથા પરદેશમાં કર્યો - સદગતિ અર્પી અને અગાઉ ભૂકંપના પ્રસંગે પણ પરમ કલ્યાણનું કર્મ કર્યું. કર્મ કર્યાનો સ્વ-ભાવ નથી. ત્યાં કર્તા બચી શકતો નથી. વાતનું સૌન્દર્ય એવું છે કે, કર્મ હાજર છે, કર્તા ગેર હાજર છે. આમતો કર્તા સિવાય કોઈ કર્મનું કલ્પવું અવાસ્તવિક છે. કર્મ થયે જાય છે. છતાં કર્તા બચી શકતો નથી.

શ્રી રાજ કર્મ કરે છે છતાંય અકર્મી છે એટલેતો તેઓશ્રી યોગી છે સન્યાસી છે, જ્ઞાની છે. તેમના જીવનને કોઈ બાહ્ય દૃષ્ટિઓની તેથી આવશ્યકતા નથી. હાથકંગનને

આરસીની શી જરૂર !

એક મજાની વાત છે કે, કૃષ્ણ અર્જુનને ભક્તિયોગમાં લઈ જાય છે, તો સન્યસ્તયોગમાં પણ લઈ જાય છે. જેમજેમ અર્જુનનું ચિત્ત બદલાતું જાય છે તેમતેમ કૃષ્ણ તે ભાવમાં તેને લઈ જાય છે. પરંતુ, બધે ફેરવીને પાછો કર્મયોગમાં સ્થિત કરે છે. કર્તા તરીકેની જવાબદારી, ભાર, કૃષ્ણ ઉચકી લે છે. પાપ પણ નહીં લાગે તેની ખાત્રી ઉચ્ચારે છે અને યુધ્ધમાં પ્રવૃત્ત કરે છે. વિષાદમાંથી નિવૃત્ત કરે છે.

અત્રે શ્રી રાજ તો હળવા કુલ છે. કર્મ કર્યે જ જાય છે. કંઈ પણ અહ્મ-મમ સિવાય. માતાજી જે કંઈ દશા, દિશામાં રાખે તે જ સ્વીકાર્ય. આવી હસ્તીને માયા શું, સન્યાસ શું, યોગ શું ગીતાના કર્મનો પુરો પુરો અધિકાર શ્રી રાજ ભોગવે છે.

(૩) સન્યાસી - શ્રી રાજયોગી

dl. ૨૨-૯-૦૩

શ્રી સતીશ ભટ્ટ

શ્રી રાજયોગી આનંદ - સન્યાસી છે. સુખી સન્યાસી છે. તેમને માટે સન્યાસ એ કોઈ ત્યાગ નથી, કોઈ નિષેધ નથી તે જગતથી દુભાયેલા નથી, સન્યાસતો તેમને માટે મસ્તીની જીવન શૈલી છે. રાજ તો મસ્તરામ છે, એટલું જ કહી શકાય.

અત્યાર સુધી જગતમાં સન્યાસીને નિષેધાત્મક અર્થમાં જોવામાં આવ્યા છે. કશુંક છોડવાના અર્થમાં કોઈ ઉદાસીનતાના અર્થમાં - સંસાર માયા છે. અને તેનો ત્યાગ માત્ર જ ઉપાય છે. સંસાર ભ્રમ છે. આવા કોઈ ભાવમાં કે ભાનમાં શ્રી રાજ કદીએ રહ્યા નથી, છે પણ નહીં. અને હશે પણ નહીં. તેમની જીવન વિષેની સ્પષ્ટ સમજણ છે કે સન્યાસ એટલે કંઈક મેળવી જવું તે કંઈક “એચીવમેન્ટ” કોઈ આનંદની - સુખની ઘટના સાથે એકમેક થઈ જવું તે ઓત પ્રોત થઈ જવું તે, તેમને મન સન્યાસ “પોઝીટીવ” છે. સન્યાસ તો જીવનની ઉત્તમ પગ છે. સન્યાસી કશી આપ-લેનો વિષય જ નથી. સન્યાસ તો અંદર ઘટે છે, સન્યાસના આવિર્ભાવની સાથે જ ભીતર સાધના શરૂ થઈ જાય છે. સન્યાસ હિસાબ-કિતાબનો મામલો નથી. રાજ આ માટીમાં ઘડાયા છે, ઉછર્યા છે.

સન્યાસી વિરાગી નથી. સન્યાસી જીવન નથી. શ્રી રાજ માટે અહોભાવ છે. ઉદાસીનતા નહિં, પ્રફુલ્લિતતા છે. સન્યાસી તો જીવનનો ફેલાવો કરે છે. સંકોચપણું કદીયે તેને ખપતું નથી. રાજનો સન્યાસ બધાંની સાથે જોડે છે, તોડતો નથી. તેમનો સન્યાસ બારણાં બંધ નથી કરતો, પણ બંધ બારણાંને ખોલી નાખે છે. એટલે તો સન્યાસ તેમનો બંધન નથી. બન્યો, કારાગૃહ નથી બન્યો.

“સબસે મારગ જુદા હમારા, જો સાહેબ સે મિલાતા હૈ.”

શ્રી રાજે સન્યાસને ચાલી આવતી કોઈ શિસ્ત તરીકે કે ધર્મનીતિના કાયદાની શૃંખલા તરીકે સ્વીકારેલો નથી. સન્યાસ તેમનું જીવન બની ગયેલો છે. તેમના જીવનના પ્રારંભથી અત્યાર સુધીની પ્રત્યેક ઘટનાને બાજ નજરથી તપાસી જુઓ. બધીજ ઘટનાઓમાં સન્યાસ તેમની પડખે જ ઉભેલો દૃષ્ટિગોચર થાય છે.

સન્યાસ તેમના જીવનની પુરી સ્વતંત્રતા છે. કોઈ અનુશાસન નથી. સન્યાસ જ તેમને વિચાર, વાણી અર્પે છે અને કર્મ કર્યે જાય છે. બાળ બનીને....

આજનું સન્યાસી જીવન એટલે ચીલાચાલુ બંધનને તોડવું કોઈ લદાયેલી વ્યવસ્થાને કોરે મૂકી દેવી તે છે. આમ એમની જિંદગી બહુ “રીચ” છે, વૈભવી છે.

તેઓશ્રીને સન્યાસનો એવો સ્વીકાર કરે છે. કે કોઈ અમલદાર કે વેપારી, કોઈ નોકરીયાત, કોઈ મજૂર, કોઈ શેઠ, કોઈ પટાવાળો, કે કોઈ વકીલ અંતરથી સન્યાસી હોઈ શકે છે. સન્યાસી કદીય એસ્કેપીસ્ટ ભાગેડું ના હોઈ શકે.

આજનો જીવન વિષેનો અભિગમ એક અભિનય માત્ર છે. શેક્સપીયરની ભાષામાં કહીએ તો,

“THE WORLD IS A STAGE AND WE ARE ACTORS”

અને આ હકીકત જ તેમનો સાક્ષીભાવ છે. કર્તાભાવને માટે કોઈ ખાલી જગ્યા નથી. આ હકીકત તો તેમના જીવનની સાધારણ ઘટના માત્ર છે.

શ્રી રાજે દંડ ધારણ કર્યો નથી. કોપિન નથી, જટા નથી, ભગવાં ધારણ કર્યાં નથી, અને ક્યાંય પણ જઈને નારાયણ હરિની આહલેક કરી નથી. સન્યાસ માટે આમ હોવું અનિવાર્ય નથી. તેની ઉપયોગીતા નિવારી શકાય નહિં. આ વાતને કલર સાયકોલોજી સાથે ઘાટો તાલમેલ છે.

સન્યાસ તો રાજના જીવનની ભાવ દશા છે. જીવન શૈલી બની રહેલ છે. સન્યાસને કોઈ ધાર્મિકતા સાથે કે સંપ્રદાય સાથે તે જોડાયેલ નથી. સન્યાસીતો કોઈપણ ધર્મનો નથી, અને બધાજ ધર્મોનો છે.

શ્રીરાજતો માતાજીના બાળ હોવા ઉપરાંત પરમ સાધક છે. સન્યસ્ત વિના સાધના ઘણીજ દૂર છે. સન્યાસીએ તો જગતના સુખ દુઃખથી પર જઈને આનંદને ઉપલબ્ધ થવાનું છે. અહંકાર ત્યજી શૂન્યમાં ભળવાનું છે.

રાજતો સન્યાસના “એવરેસ્ટ” ઉપર બીરાજેલા છે. સન્યાસ તેમને મન પ્રેમની દિવાનગી છે. રાજનું જીવન તો સન્યાસને શોભા આપે છે. તેમના જીવનમાં પરમના પ્રેમની દિવાનગીએ હદ કરી છે. તેમને સમજવા પ્રેમની દિવાનગી અનિવાર્ય છે. બુધ્ધિથી, તર્કથી કે જગતના ડહાપણથી તેઓશ્રી કદીય નહિ સમજાય - તે આપણી સૌની પાસે છે. અને સૌથી દૂર પણ છે.

“એમની ઈશ્વરી ફકીરી તો

આજ ફકીરી, કલ ફકીરી

સદા મગનમેં રહેનાજી.” આ છે રાજ સન્યાસી..

- આ સન્યાસીને મારા લાખો વંદન છે.
- આ સન્યાસીને મારા પુષ્પ અને ચંદન છે.
- આ સન્યાસીની આશિષતો મારા પાપોનું નિકંદન છે.
- આ સન્યાસીનું પુણ્ય નામ તો મારા અંતરના સ્પંદન છે.
- આ સન્યાસીનું સ્મરણ તો મારું દિલ - નંદન છે.

(૧) બધાજ સદ્ગુણોનું ઉદ્ભવ સ્થાન - પ્રેમ.

ડીસેમ્બર ૨૦૦૩

બધા જ સદ્ગુણોનું ઉદ્ગમસ્થાન પ્રેમ છે. પ્રેમ આત્માનું પવિત્ર ઝરણું છે. પ્રેમને દેહ સાથે કે ભૌતિક સાધન સંપત્તિ સાથે કોઈ જ સંબંધ નથી.

પ્રેમનું ઝરણું કેવી રીતે વહાવી શકાય ?

પ્રેમનું ઝરણું વહાવવા માટે આપણે સમત્વનો ભાવ કેળવવો પડે. “મને જેવું પ્રેમાળ, લાગણીસભર વર્તન અન્યનું મારી સાથે હોય તેવું ગમે છે, અન્યને પણ તમારું પ્રેમાળ લાગણી સભર વર્તન તેમના પ્રત્યે રહે તેવું તેમને ગમે છે.” આવો નિર્દોષ આદાન પ્રદાનનો ભાવ જ તમારામાં સમત્વ - સમતા ભાવ રાખવાની શક્તિ પ્રગટાવી શકે. પ્રેમનું વહેતું ઝરણું પવિત્ર ગંગાનો પ્રવાહ બની રહે તેવો માનસિક પુરુષાર્થ કરવાનું ચાલુ રાખજો. રાગ, દ્વેષ, નિંદા, ઈર્ષ્યા, લોભ અને ક્રોધ જેવા દુષણોથી પ્રેમનું ઝરણું સૂકાઈ ન જાય તેની સતર્કતા અહર્નિશ રાખતા રહેજો.

પ્રેમની તાકાત પશુતામાં પરિવર્તન લાવવા સક્ષમ છે. પ્રેમ વગરની પંડિતાઈ ખાલી વાચાળતા જ બની રહે છે. પ્રેમમાં સોદાબાજી નથી. પ્રેમ તો ફક્ત આપવામાં જ સમજે છે. પ્રેમાળ વ્યક્તિને લોકો અંતરથી ચાહે છે, તેના શબ્દોને વચનોને શિરોધાર્ય કરે છે અને જીવનમાં અપનાવે છે. સાચા સંતો પ્રેમની પવિત્ર ગંગા છે. સંતના વાણી, વર્તન અને વ્યવહારમાં સમત્વનો ભાવ પ્રાણીમાત્ર પ્રત્યેનો પ્રેમભાવ અવિરત વહ્યા કરે છે.

સંત, સદ્ગુરુના સંગથી સહવાસથી આપણામાં પણ સંતત્વનું બીજારોપણ થવું જોઈએ અને આપણા નિજ સાત્ત્વિક પુરુષાર્થથી સંતસમ પવિત્ર પ્રેમના અંકુરો પ્રગટાવી શકીએ.

પરમની સૃષ્ટિના પ્રત્યેક જડ ચેતન સર્જન તરફ પ્રેમની વર્ષા કરો. પ્રેમાળ હૃદયમાં પરમાત્મા સ્વયમ્ પ્રકાશ પાથરે છે.

ખભે ઝોળી ધરી ભાથા તણી, મા ગાયત્રીના નામની,
એવા ભેખધારી મસ્ત કલંદર અવનિ ઉપરે આવીયા,
નરેન્દ્ર નામ ધારણ કીધું કીધી યાત્રા શરૂ સંસારની,
જે પખોજણ છોડવા, અમે તો નામ અને કામની.

તે જ્યાં જ્યાં ફરે જ્યાં જ્યાં વહે ત્યાં એક વાત ઉચ્ચારતા,
કે જાપ મા ગાયત્રી તણા હર દુઃખને નિવારતા,
શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ વળી હોય જો જીવન મહીં,

તો કરી જ દે છે પાર બેડો માત મારી સર્વદા.

સ્મિત વદન જેનું સર્વદાને જેના મિલન થકી શાતાવળે,
તેવા સર્વદા એ સર્વને માનની નજરે જુએ,
મિનિટ દોઢેકના સમયમાં તેઓ હંમેશા વદે,
કે, રટણ માનું શોધનારો કદિ નિરાશાને ના વરે.

શુભરાત એ છોત્તેરની સિતમ્બર સાતમી તારીખ,
રોશની ઝબકાર થાતાં, માત પ્રગટ્યાં તત્ પળે,
તો ઝૂકી ગયું મસ્તકને ભાન તનનું ના રહ્યું,
ને તર્જની માતની જોતાં, સમાધિ સહેજે સાંપડી.

મા! મળે મને વણઝાર રોજ દીન દુઃખિયાઓ તણી,
તો કરી દેશો પાર તેની આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિઓ,
વરદ હસ્ત ફેલાવીને આશીર્વચન સૌ આપીયાં,
ને છોડી આંખ ભીની શાસ્ત્રીજી તણી મા અંતર્ધ્યાન થયાં.

દુઃખને સુખમાં ફેરવતાં પણ અહંકાર અડતો નથી,
જશ ગાય છે અહર્નિશ જે માત ગાયત્રીતણો,
અંતર એટલે જ કહે છે કે પયગમ્બરી લાધી છે છતાં,
નરેન! ભાર પયગમ્બરી તણો લેશમાત્ર સાલતો નથી.

સતીશ ભટ્ટ

(૨) વિચારને ગાળતાં શીખો

જાન્યુઆરી ૨૦૦૪

કોઈપણ વિચારને અમલમાં મૂકતાં પહેલાં એ વિચારને ગાળતા શીખો. વિચાર ગાળાઈ જશે તો કચરો બહાર રહી જશે અને વિચાર શુદ્ધ થઈ જશે. વિચારને ગાળવો એટલે એ વિચારનું પૃથ્થકરણ કરવું. સારા અને નબળા પાસાનો તટસ્થ પણે વિચાર કરવો, મૂલ્યાંકન કરવું, ટૂંકા અને લાંબા ગાળાની અસર આ વિચાર થી શું થશે તે પણ વિચારી લેવું.

વિચારને ગાળ્યા વગર તરતજ અમલમાં મૂકશો તો હેરાનગતિ અને નુકશાન ઉઠાવવું પડશે, દુઃખ સહન કરવું પડે. શારીરિક, માનસિક અને આર્થિક નુકશાન વેઠવું પડશે.

માણસને જ્યારે ક્રોધ આવે ત્યારે એ વિચારે કે, મારા મન પર ક્રોધને સવાર થવા દઉં નહિં. ક્રોધના આવેશમાં મને શારીરિક અને માનસિક નુકશાન થશે. સાથે સાથે જેના

પર ક્રોધ કરીશ તેના મન પર ગ્લાનિ છવાઈ જશે. અને લાંબે ગાળે સબંધો વણસશે. ક્રોધીલો સ્વભાવ હોયતો રોગો વગર આમંત્રણે આવી જશે. આવો વિચાર કરવા માત્રથી ઉશ્કેરાટ શમી જશે. વળી પોતાનું અને અન્યનું નુકસાન થતું પણ અટકી જશે.

આપણી વૃત્તિઓ જ્યારે આપણા નિયંત્રણમાં હોય છે. ત્યારે આપણે મહાન બની શકીએ છીએ પરંતુ આપણી વૃત્તિઓ જો અનિયંત્રિત હોય તો આપણે દુરાત્મા, દુષ્ટાત્મા બની જઈએ છીએ.

આપણે આપણી વૃત્તિઓને નિયંત્રણમાં લેવી હોય, સુધારવી હોય તો આપણી વૃત્તિઓનું ઉદ્ગમ સ્થાન શોધવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. દા. ત. આપણને માથું દુઃખતું હોય તો ડૉક્ટર આપણને એસ્પિરીન આપીને અર્ધા કલાકમાં દુઃખાવો મટાડી શકશે પરંતુ એસ્પિરીન કે Painkiller દવા ક્ષણિક દુઃખાવો બંધ કરશે. એ તેનો કાયમી ઉકેલ નથી. માથું દુઃખવાનું કારણ શોધવું જરૂરી છે અને તે કારણને અનુરૂપ ઉપચાર કરવાથી કાયમી ઉકેલ લાવી શકાય છે. કબજિયાતનો ઈલાજ થાય. મળશુદ્ધિ થાય તો જ માથું દુઃખતું મટી શકે.

સંતો આપણને આપણી વૃત્તિઓમાં પરિવર્તન લાવવા માટે કાયમી ઉપચાર બતાવે છે. ક્રોધને આપણા સ્વભાવમાંથી જ હટાવવો હોય તો આપણે આપણી પ્રકૃતિ બદલવી પડે. પ્રકૃતિમાં વણાયા વગર કોઈપણ વસ્તુ કે વૃત્તિ કેળવી શકાતી નથી. બહારના ઉપચારો, નિયંત્રણો કામચલાઉ, ક્ષણિક પૂરવાર થશે.

જે માણસ સમજીને ક્રોધને છોડે છે તે માણસ ગમે તેવા કલુષિત, વિપરિત, ઉત્તેજિત સંજોગોમાં પણ ક્રોધ કરશે નહિં. કારણકે શાંતિ, સૌમ્યતા, મૌન રાખવાનું તેના સ્વભાવમાં જ કેળવાઈ ગયું હોય છે. નમ્રતા જો વ્યક્તિના સ્વભાવનું એક અંગ બની ગયું હોય પછી ગમે તેવા પ્રલોભનો આવે છતાં તેને અહંકાર અભડાવી શકશે નહિં.

સંતોષ, શાંતિ, સમાધાનથી જ માણસનું જીવન અને વ્યક્તિત્વ ઝળકી ઉઠે છે, શોભી રહે છે. એટલે જીવનમાં સફળતા મેળવવાની અમૂલ્ય ચાવી, આપણા સ્વભાવની નમ્રતા કેળવવાની છે. નમ્રતા વડે અહમ્મને હણી નાખો. આપણી પ્રકૃતિને નમ્રતામય બનાવવી જોઈએ. સંતોષ વડે લોભને હણી નાખો, સરળતા વડે માયાને હણી નાખો, પછી જ જીવન સુખી અને સરળ બની શકે.

તારો હું શું થાઉં છું?

નથી ભગવા, નથી માળા, ન વેશ જોગીનો,
ચીલાચાલુ રસમ તોડી, છતાં હૃદય ભગવું બનાવો છો
દેખાય છે કે રોજ જનની વાત તમ સાથે કરે,
કોક'દિ તો કહો એને કે અમ સાથ અણસારો કરે!

ખાત્રી છે અમ કર્મ સંચિત ભાગ્યમાં પલટાય છે,
ત્યાં લેખ ઉપર મેખ છે જ્યાં નામ એનું ગવાય છે.
છો મા-કસોટી પાર ઉતાર્યા આ સકળ સંસારથી,
તો, કહો અમ આધિ વ્યાધિ ઉપાધિને કે જાય કામથી.
છે બધા દાતાર જગમાં હરકોઈ ભિક્ષુક રૂપમાં,
દાતાર સાચી માત છે, એવી સૂઝ દીધી તમે.
સમજયું કારણ હવે તુજ મુકામ શે, નિલોષા મહીં.
તો, શીખ દેવા સૌ કોઈને કે તારનારી માત છે.
ભુલું નહિં હે માત! તુજને, આ રાજયોગીજી જામીન છે,
તો, લાજ મારી રાખજે, આ લાજ પણ તારી જ છે.
છે રાજબાળ જો લાડકા આ વાતથી સહમત થાઉં છું.
પૂછું છું હું પાય લાગી કે તારો હું શું થાઉં છું?

સતીશ ભટ્ટ

(૩) ગુણગ્રાહી બનો

ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૪

વિશ્વમાં માનવ જીવન ઢંદોથી ભરેલું છે. શુભ અને અશુભ તત્વો, સારાં અને નરસાં માણસો વિશ્વમાં ભરેલા છે. આપણે કયા તત્વો પ્રત્યે અને કેવા માણસો પ્રત્યે અભિરૂચિ દાખવવી છે કે અપનાવવી છે તે આપણા ઉપર અવલંબે છે.

આપણે હંમેશા શુભ તત્વો અપનાવવાનો જ અને સારાં સાત્ત્વિક માણસોનો જ સંગ કરવાનો આગ્રહ રાખવો જોઈએ. હંમેશા હકારાત્મક વલણ જ અપનાવો અને ગુણગ્રાહી બનો.

વિશ્વ એક પાઠશાળા છે. આપણે વિશ્વ પાઠશાળાના એક ઉત્તમ વિદ્યાર્થી બનીને પરમાત્માએ સર્જેલી સૃષ્ટિની પ્રકૃતિને માણીએ, અપનાવીએ અને આનંદીએ, આપણે પણ પરમાત્માની સૃષ્ટિની, એક રચના જ છીએ ને! આપણે આપણને ઓળખીએ, અપનાવીએ, માણીએ આનંદીએ અને અન્ય સર્જનના આનંદના અને સંવર્ધનના સહભાગી બનીએ.

આપણા વ્યાવહારિક જીવનમાં એક વસ્તુ હંમેશાં ધ્યાનમાં રાખો કે આપણે જે પરિસ્થિતિમાં મૂક્યા હોઈએ તેને અપનાવીને જ જીવનમાં વિકાસ કરવાનું લક્ષ્ય સેવીએ. વિપરિત સંજોગો જ માનવીને નમ્ર સહનશીલ અને વિવેકી બનતાં શીખવે છે. લોખંડ ગરમ થઈને હથોડાથી ટીપાય પછી જ ઘાટ ઘડી શકાય છે. સોનાને તપાવ્યા પછી જ દાગીનાને વિવિધ ઘાટ આપી શકાય છે. જીવનમાં પણ તાપ સહન કર્યા પછી જ માનવીમાં ઘડતર,

ચણતર, અને વડપણ આવી શકે છે .

જીવનમાં વિકાસ કરવા માટે સુખ સગવડોને શોધશો નહિં. પરંતુ તમારું સંકલ્પ બળ વધારો, વિકાસનું લક્ષ્ય રાખો, ધ્યેયનિષ્ઠ બનો, સાત્ત્વિક પુરૂષાર્થ કરો, સફળતા અવશ્ય મળશે જ. સફળતાની સાથેજ સુખ, સગવડ સાધનો આવી મળશે પરંતુ સફળતાના મદમાં છલકાઈ ન જવાય અને સુખ સગવડમાં પ્રમાદી ન બની જવાય તેની સતર્કતા રાખજો.

મા ગીત તારાં આગવાં છે....

મા ગીત તારાં આગવાં છે કોઈની દોલત મથી
આ રાજયોગીજી છે ટ્રસ્ટી સાચા, કોઈની તાકત નથી.
ધનભાગ્ય મારાં આજ છે ગીત તારાં ગવડાવતી.
તો, હાજર રહેવા નોતરું છું તક રખે ગુમાવતી.

કિતાબ મારી કોરી છે ન કો ડાઘ છે દુનિયાતણો.
હિસાબ મારો એજ છે જયમ એક ને એક બે જ છે.
શીખું ભણું હું શબ્દ સાચા મન, વચન, વાણી એક છે.
એવા રાજયોગીજી બસ સાથ છે તો જખ મારે છે જગત.

ફૂલ જેવું ફૂલ પણ કંટકો સહી જાય છે.
સિંહણ કેરું દૂધ કો રાજબાળ જીરવી જાય છે.
છે તારનારો મરજીવો, અન્યથા જાણ્યો નથી.
તો માફ કરજો આ ગીત મારાં કાયરો માટે નથી.

કલેવરને બદલવા આજ મહેફિલ છે મારી
તમાશો ન્હોય છે શિર સાટેની રમત મારી
પતા'વા સોદો સસ્તો આવતો નહિ દુનિયાદારી
છે દરબાર આ કલંદરનો ઉધાડી રાખજો બારી
મારી ને એની આવજામાં કંઈ ભેદ લાગે છે?
તે માગે છે મામ ને વળી હું માગું છું તે
દાતારી જો કરવી જ છે તો લુંટાવી દો દામન બધો
આ ભિખારી હું ભિખારી ને ભિખારી સઘણાં બધે.

સતીશ ભટ્ટ

(૯)

શરણાગતિ

પોતાના કોઈ પણ ઈષ્ટ દેવ -દેવીની ઉપાસના કરવા માટે શરણાગતિ સૌ પ્રથમ આવશ્યક અને અનિવાર્ય છે. આ શરણાગતિ સમ્પૂર્ણ અને અનન્ય હોવી એ બીજી આવશ્યકતા છે.

પરંતુ શરણાગતિ એટલે શું? એનું મૂળભૂત રહસ્ય શું? સમ્પૂર્ણ અને અનન્ય શરણાગતિ કેવી રીતે હાંસલ થઈ શકે? એવા પ્રશ્નો આપણા મનમાં પ્રથમ ઉઠે છે.

પહેલી અને આખરી વાત તો એ છે કે, શરણાગતિ પોતાના કોઈ પણ ઈષ્ટ દેવદેવીની શરણાગતિ એ ઉપાસકના ભાવજગતની હકીકત છે, વાસ્તવ છે. એ એક માત્ર અનુભૂતિનો સવાલ છે. દરેક વ્યક્તિ કે ઉપાસક પોતાના અનુભવ દ્વારા જ શરણાગતિના સાચા હાર્દને, એના મૂળભૂત રહસ્યને સમજી શકે છે અને એને સમ્પૂર્ણ અને અનન્ય બનાવી શકે છે.

તેમ છતાં મેં મારા અનુભવને આધારે એને અત્રે સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. હું પરમતત્ત્વની શરણાગતિ વિશે વાત કરી રહ્યો છું.

શરણાગતિ એટલે પરમતત્ત્વના શરણમાં જવું અને રહેવું. એને વશ થઈ જવું. એના આધિપત્યનો સ્વીકાર કરવો. સમસ્ત સૃષ્ટિ પર એની આશ પ્રવર્તી રહે છે એ ન ભૂલવું. પ્રકૃતિના પ્રત્યેક તત્ત્વમાં ઈશ્વરની લીલાનું પ્રવર્તન જોવું.

આપણે વારંવાર કહીએ છીએ કે, એની ઈચ્છા વિના એક પાંદડું પણ હાલતું નથી. જ્યાં એક પાંદડા જેવી ચીજ પણ ઈશ્વરની ઈચ્છાવિના હાલી ન શકતી હોય તો મનુષ્ય પોતે પોતાની શક્તિથી શું અને કેટલું હાંસલ કરી શકે?

કશું જ નહિ ને?

શરણાગતિ એટલે ઉપાસકે પોતાનું સમ્પૂર્ણ અસામર્થ્ય સ્વીકારવું. પરમતત્ત્વના સામર્થ્યને જ પ્રવૃત્તિશીલ બનાવવાની, રહેવાની ઉપાસકના અન્તરની ઈચ્છા. ઉપાસકની પોતાની તમામ મરજીઓ-ઈચ્છાઓનો પરિહાર એટલે શરણાગતિ.

પોતાના સમસ્ત વ્યક્તિત્વ અને અસ્તિત્વની સોંપણી ઈશ્વરને કરવી એ શરણાગતિ. પોતાનું કોઈ પણ નાનું-મોટું કાર્ય હોય બે હાથ જોડી મસ્તક નમાવી આંખો બંધ કરી કહેવું.

‘હે પ્રભુ ! આ બધું તને સોંપું છું તને યોગ્ય લાગે તે કરજે.’

પોતાની તમામ જવાબદારી માતાજીના ચરણે સોંપી દેવી એ શરણાગતિ.

શરણાગતિ એટલે સંશયનો સમ્પૂર્ણ અભાવ. સંશયાત્મા વિનશ્યતિ એમ ગીતામાં શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું જ છે.

શરણાગતિ એટલે એના સ્વીકાર પછી કોઈ જ ફરિયાદ નહિં. પરિણામનો વિચાર નહિ. તર્કવિતર્ક નહિ.

શરણાગતિ એટલે પોતાના ઈષ્ટ માટે ઉપાસકનો પ્રેમ, નિષ્ઠા, શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ, નિરપેક્ષતા. પરતત્વની શક્તિ સદા પોતાની સાથે છે એવો અહેસાસ.

પરમાત્મા ભક્તવત્સલ છે. ખૂબ દયાળુ, માયાળુ ને પ્રેમાળ છે. પોતાના શરણે આવેલ ભક્તના -ઉપાસકના શ્રેયની એને ચિંતા હોય છે. પોતાના શરણાગતની તમામ દશા, પરિસ્થિતિ, જરૂરિયાતો, મૂંઝવણો કે આપત્તિઓનો એને ખ્યાલ હોય છે. અને શરણાગતને સદા ય તે સહાય કરતો રહે છે.

પરમતત્વની શરણાગતિ સ્વીકારવાથી જે તે સંજોગો કે પરિસ્થિતિમાં ઈશ્વરની અગમ્ય પ્રેરણા કે સંકેત મળ્યા કરે છે કે અણધારી સહાય ગમે ત્યાંથી આવી મળે છે. અને ઉપાસકની મૂંઝવણ, આપત્તિ કે મુસીબત દૂર થાય છે અથવા તે દૂર કરવાનો ઉપાય જડે છે. ઈશ્વરની શરણાગતિનું આ બહુ મોટું રહસ્ય અને ફલશ્રુતિ છે.

કેટલીકવાર એવું બને છે કે, શરણાગતિ સ્વીકારવા છતાં મનુષ્યને કંઈક વિપરીત અને વિષમ પરિસ્થિતિનો જ અનુભવ થાય છે, તેની મુસીબતો વધતી જાય છે, તેનો ઉકેલ નથી આવતો ત્યારે ઉપાસકની અકળામણ સ્વાભાવિક પણે જ એકદમ વધી જાય છે. ઘણી વાર તો તેને સર્વત્ર અન્ધકાર જ દેખાય છે. કોઈ રસ્તો પણ સૂઝતો નથી. આવા સમયમાં ઘણા ઉપાસકો શરણાગતિથી વિમુખ બની જતા હોય છે. પણ આ સ્થિતિ ઉચિત નથી.

કોઈ પણ સંજોગોમાં શરણાગતિ છોડવી ઉપાસક માટે શોભાસ્પદ નથી. જેમ યોદ્ધો રણક્ષેત્રમાં ઝઝૂમતા ઝઝૂમતા જીતે છે કે હારે છે કે પછી વીરગતિ પામે છે પણ પ્રાણની પરવા કર્યા વિના પણ યુદ્ધભૂમિ છોડતો નથી. તેમ સાચા ઉપાસકે પણ એક વાર શરણાગતિ સ્વીકાર્યા પછી પ્રાણની પણ પરવા કર્યા વિના તેને વળગી રહેવું જરૂરી છે.

ઉપર વર્ણવ્યા પ્રમાણેની વિષમ અને વિપરીત પરિસ્થિતિનો અનુભવ થાય ત્યારે સમસ્ત અસ્તિત્વના આવેગથી ઈષ્ટના સ્મરણમાં-જપમાં લીન રહેવું. ઉપાસકે દરેક પરિસ્થિતિમાં ઈશ્વરના શુભ સંકેતને વાંચવાનો સમજવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ. ઈશ્વરની મરજીનો જ સહર્ષ સ્વીકાર કરતાં શીખવું જોઈએ. ભગવાન ભક્તના હિતની વિરુદ્ધ કદી કોઈ ફળ આપતો નથી.

વળી દરેકે પોતે કરેલાં કર્મનાં ફળ તો ભોગવવાં જ પડે છે. મનુષ્ય પોતાનાં સંચિત્ પ્રારબ્ધ કર્મો અનુસાર સારી-માઠી દશાનો અનુભવ કરે છે. એટલે ઈષ્ટની શરણાગતિ સ્વીકારી તેનું જેટલું બને તેટલું સ્મરણ જપ ધ્યાન વગેરે કરતાં રહો. સત્કર્મો સંચિત્ થાય એવો પુરુષાર્થ કરો એ જરૂરી છે.

મેં શરણાગતિ સ્વીકારી છે એમ કહેવું સરળ છે. પણ સાચા અર્થમાં તેનો સ્વીકાર કરવો, એને વળગી રહેવું ખૂબ દુષ્કર છે. એમાં જ ઉપાસકની તાવણી થાય છે. એ જ ઉપાસકની સાચી ઉપાસના છે, સાધના છે, તપશ્ચર્યા છે. શરણાગતિને આત્મસાત્ કર્યા વિનાની ઉપાસકની ઉપાસના વ્યર્થ છે.

‘આત્મા એ પરમાત્મા છે.’ એ ઉક્તિ સુવિદિત છે. પરમતત્ત્વનું અસ્તિત્વ એ સનાતન સત્ય છે. પરન્તુ મનુષ્યને એનું વિસ્મરણ થાય છે. આત્મામાં બેઠેલા પરમાત્માનાં દર્શન કરવાનાં છે. એની અનુભૂતિ કરવાની છે. એમાં અન્તરાયરૂપ નીવડતી અસ્તિત્વની સાથે જડાયેલી જડતા, સંકુચિતતા, સ્વાર્થ, અહમ્, રાગ, દ્વેષ, ઈર્ષ્યા, વેર-ઝેરનો પરિહાર કરવો આવશ્યક છે. એનાથી અળગા બનવાનો પુરુષાર્થ કરવાનો છે. એ અંગે સતત સભાન અને સતર્ક રહેવાનું છે. અગાઉ જે અકળાવનારી વિષમ ને વિપરીત પરિસ્થિતિનું વર્ણન કર્યું તે મનુષ્યના -ઉપાસકના આત્મવિકાસના માર્ગમાં અન્તરાય નાખે છે. એટલે આત્મવિકાસના માર્ગમાં આવતા એવા અનેકવિધ અન્તરાયોને દૂર કરતાં જવાનું છે. પરમતત્ત્વની શરણાગતિ દ્વારા જ મનુષ્ય આત્મવિકાસના અન્તરાયોને દૂર કરી શકે છે.

પરમતત્ત્વની સદા સ્મૃતિ રાખવી એજ સાચી શરણાગતિ છે. પરમાત્માની સ્મૃતિ થાય તો જ તેની શરણાગતિ સ્વીકારવાનો વિચાર સ્ફૂરે.

શરણાગતિ અંગે ચર્ચા-વિચારણા કે એ અંગે જાણવા સમજવાથી શરણાગતિ સ્વીકારી નથી કહેવાતી. માનવીના અસ્તિત્વના અણુએ અણુમાં પોતાની પામરતાનું અને પરમ તત્ત્વની શક્તિની અગાધતા, અનન્તતા, અલૌકિકતા, દિવ્યતા અને સર્વવ્યાપકતાનું સ્પષ્ટ ભાન અને જ્ઞાન ન થાય ત્યાં સુધી શરણાગતિનો આવિર્ભાવ થતો નથી.

ઈશ્વર સર્વવ્યાપક છે. સર્વજ્ઞ અને સર્વાન્તર્યામી છે. તે અહીં આ ક્ષણે પણ ઉપસ્થિત છે અને બધુ જ જુએ છે ને સાંભળે છે એવી આત્મપ્રતીતિ જ્યાં સુધી ન થાય ત્યાં સુધી સાચી, સમ્પૂર્ણ અને અનન્ય શરણાગતિ સ્વીકારી નથી કહેવાતી.

શરણાગતિનો સ્વીકાર કર્યા પછી મનુષ્યે-ઉપાસકે મન, વચન ને કર્મથી પવિત્ર રહી મેં આપેલ નવ સૂત્રોનું સમ્પૂર્ણ પાલન કરશો, તમે તો ઈષ્ટની કૃપાના કંઈક ઓર જ અનુભવો કરવાના અધિકારી બની શકશો.

ૐમાૐ

સમાચાર

: ઉત્સવ ઉજવણી :

ગુરૂપૂર્ણિમા

તારીખ : ૦૨-૦૭-૨૦૦૪ શુક્રવાર સમય : સવારે ૯-૦૦ થી ૧-૦૦ વાગ્યા સુધી.

માનવતાદિન અને જન્માષ્ટમી

તારીખ : ૦૭-૦૯-૨૦૦૪ મંગળવાર સમય : સવારે ૯-૦૦ થી ૧-૦૦ વાગ્યા સુધી.

ઉપરોક્ત ઉત્સવો પર પૂજ્યશ્રીના દર્શનનો લાભ મળી શકશે.

સ્થળ : પી. જી. મહેતા મેમોરીયલ હોલ, શંકરઆશ્રમ સામે,
રાજનગર બસ સ્ટેન્ડ, પાલડી, અમદાવાદ-૭.

આસો નવરાત્રિ

આસો નવરાત્રિ તા. ૧૪-૧૦-૨૦૦૪ થી ૨૨-૧૦-૨૦૦૪ નવ દિવસ સુધી.
વિશિષ્ટ ઉપાસના કરવા ઈચ્છતા ભાવિકોને પૂજ્યશ્રી આશીર્વાદ પાઠવે છે.

નિલોષા - પૂજ્યશ્રીનો કાર્યયજ્ઞ બંધ રહેશે.

તારીખ ૧૪-૦૪-૨૦૦૪ થી તારીખ ૨૮-૦૬-૨૦૦૪

તારીખ ૨૧-૦૭-૨૦૦૪ થી તારીખ ૨૫-૦૮-૨૦૦૪

નિલોષા - પૂજ્યશ્રીનો કાર્યયજ્ઞ ચાલુ થશે.

તારીખ ૨૯-૦૬-૨૦૦૪ મંગળવારથી

તારીખ ૨૬-૦૮-૨૦૦૪ ગુરૂવારથી

ૐમાૐ

પૂજ્ય રાજયોગી નરેન્દ્રજીનો વિદેશનો કાર્યચક્ર

અમેરીકામાં મે- ૨૦૦૪

તારીખ	વાર	સમય	સ્થળ	આયોજક	ટેલીફોન
૦૧-૫-૨૦૦૪	શનિવાર	૨ થી ૪	યુનીયન સીટી	રતિલાલ મિસ્ત્રી	૨૦૧-૮૬૫૭૨૮૨
૦૨-૫-૨૦૦૪	રવિવાર	૨ થી ૪	ન્યુજર્સી	રતિલાલ મિસ્ત્રી	૨૦૧-૮૬૫૭૨૮૨
૦૪-૫-૨૦૦૪	મંગળવાર	૪ થી ૬	શેલ્બીવીલટેનીસી	બાલુભાઈ પટેલ	૯૩૧-૬૮૪૩૧૦૧
૦૫-૫-૨૦૦૪	બુધવાર	૪ થી ૬	ઈવાન્સવીલ ઈન્ડિયાના	સુરેશભાઈ પટેલ	૮૧૨-૪૨૪૩૫૬૬
૦૬-૫-૨૦૦૪	ગુરુવાર	૪ થી ૬	બેડ ફોર્ડ	સુરેશભાઈ પટેલ	૮૧૨-૨૭૭૧૫૧૯
૦૮-૫-૨૦૦૪	શનિવાર	૧૨ થી ૪	બારીડજ ઈલીનોઈસ	શીલુભાઈ અગ્રવાલ	૬૩૦-૪૫૫૯૦૨૬
૦૯-૫-૨૦૦૪	રવિવાર	૧૨ થી ૪	બારીડજ ઈલીનોઈસ	શીલુભાઈ અગ્રવાલ	૬૩૦-૪૫૫૯૦૨૬

ઈંગ્લેન્ડમાં મે - જૂન ૨૦૦૪

૧૫-૫-૨૦૦૪	શનિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર	પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧
૧૬-૫-૨૦૦૪	રવિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર	પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧
૨૧-૫-૨૦૦૪	શુક્રવાર	૨ થી ૪	ક્રોયડન લંડન	જ્યોતિબેન પરમાર	૦૨૦૮-૬૭૯૮૬૬૮
૨૨-૫-૨૦૦૪	શનિવાર	૪ થી ૬	વેમ્બલી લંડન	અમરતલાલ પોપટ	૦૨૦૮-૯૦૨૩૦૨૯
૨૩-૫-૨૦૦૪	રવિવાર	૪ થી ૬	વેમ્બલી લંડન	અમરતલાલ પોપટ	૦૨૦૮-૯૦૨૩૦૨૯
૨૯-૫-૨૦૦૪	શનિવાર	૩ થી ૫	બ્રેડફોર્ડ	મણીબેન પટેલ	૦૧૨૭-૪૫૦૨૬૬૫
૦૫-૬-૨૦૦૪	શનિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર	પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧

ઈંગ્લેન્ડમાં જુલાઈ- ઓગષ્ટ - ૨૦૦૪

૨૪-૭-૨૦૦૪	શનિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર	પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧
૨૫-૭-૨૦૦૪	રવિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર	પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧
૩૦-૭-૨૦૦૪	શુક્રવાર	૨ થી ૪	ક્રોયડન લંડન	જ્યોતિબેન પરમાર	૦૨૦૮-૬૭૯૮૬૬૮
૩૧-૭-૨૦૦૪	શનિવાર	૪ થી ૬	વેમ્બલી લંડન	અમરતલાલ પોપટ	૦૨૦૮-૯૦૨૩૦૨૯
૦૧-૮-૨૦૦૪	રવિવાર	૪ થી ૬	વેમ્બલી લંડન	અમરતલાલ પોપટ	૦૨૦૮-૯૦૨૩૦૨૯
૦૭-૮-૨૦૦૪	શનિવાર	૩ થી ૫	બ્રેડફોર્ડ	મણીબેન પટેલ	૦૧૨૭-૪૫૦૨૬૬૫
૧૫-૮-૨૦૦૪	રવિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર	પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧